

१. मंगलसूत्र

णमो अरहंताणं । णमो सिद्धाणं । णमो आयरियाणं ।
णमो उवज्जायाणं । णमो लोए सव्वसाहूणं ॥१॥ (१)

एसो पंचणमोक्कारो, सव्वपावप्पणासणो ।
मंगलाणं च सव्वेसिं, पढमं हवइ मंगलं ॥२॥ (२)

अरहंता मंगलं । सिद्धा मंगलं । साहू मंगलं ।
केवलपण्णत्तो धम्मो मंगलं ॥३॥
अरहंता लोगुत्तमा । सिद्धा लोगुत्तमा ।
केवलपण्णत्तो धम्मो लोगुत्तमो ॥४॥
अरहंते सरणं पव्वज्जामि । सिद्धे सरणं पव्वज्जामि ।
साहू सरणं पव्वज्जामि ।
केवलपण्णत्तं धम्मं सरणं पव्वज्जामि ॥५॥ (३-५)

झायहि पंच वि गुरवे, मंगलचउसरणलोयपरियरिए ।
णर-सुर-खेयर-महिए, आराहणणायगे वीरे ॥६॥ (६)

घणघाइकम्ममहणा, तिहुवणवरभव्व-कमलमत्तंडा ।
अरिहा अणंतणाणी, अणुवमसोक्खा जयंतु जए ॥७॥ (७)

अट्टविहकम्मवियला, णिट्टियकज्जा पणट्टसंसारा ।
दिट्टसयलत्थसारा, सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ॥८॥ (८)

पंचमहव्वयतुंगा, तक्कालिय-सपरसमय-सुदधरा ।
णाणागुणगणभरिया, आइरिया मम पसीदंतु ॥९॥ (९)

अण्णाणघोरत्तिमिरे, दुरंततीरम्हि हिंडमाण्णाणं ।
भवियाणुज्जोययरा, उवज्जाया वरमदिं देंतु ॥१०॥ (१०)

थियधरियसीलमांला, ववगयराया जसोहपडिहत्था ।
बहुविणयभूसियंगा, सुहाइं साहू पयच्छंतु ॥११॥ (११)

अरिहंता, असरीरा, आयरिया, उवज्जाय मुणिणो ।
पंचक्खरनिप्पण्णो, ओंकारो पंच परमिट्ठी ॥१२॥ (१२)

उसहमजियं च वंदे, संभवमभिणंदणं च सुमइं च ।
पउमप्पहं सुपासं, जिणं च चंदप्पहं वंदे ॥१३॥ (१३)

सुविहिं च पुप्फयंतं, सीयल सेयंस वासुपुज्जं च ।
विमलमणंत-भयवं, धम्मं संतिं च वंदामि ॥१४॥ (१४)

कुंधुं च जिणवरिंदं, अरं च मल्लिं च सुव्वयं च णमिं ।
वंदामि रिट्टणेभिं, तह पासं वड्ढमाणं च ॥१५॥ (१५)

चंदेहि णिम्मलयरा, आइच्चेहिं अहियं पयासंता ।
सायरवरगंभीरा, सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ॥१६॥ (१६)

२. जिनशासनसूत्र

जमल्लीणा जीवा, तरंति संसारसायरमणंतं ।
तं सब्बजीवसरणं, णंददु जिणसासणं सुइरं ॥१॥ (१७)

जिणवयणमोसहमिणं, विसयसुह-विरेयणं अमिदभूयं ।
जरमरणवाहिहरणं, स्वयकरणं सब्बदुक्खाणं ॥२॥ (१८)

अरहंतभासियत्थं, गणहरदेवेहिं गंधियं सम्मं ।
पणमामि भत्तिजुत्तो, सुदणाणमहोदहिं सिरसा ॥३॥ (१९)

तस्स मुहुग्गदवयणं, पुब्बावरदोसविरहियं सुद्धं ।
आगममिदि परिकहियं, तेण दु कहिया हवंति तच्चत्था ॥४॥ (२०)

जिणवयणे अणरत्ता, जिणवयणं जे करंति भावेण ।
अमला असंकिलिद्धा, ते होंति परित्तसंसारी ॥५॥ (२१)

जय वीयराय! जयगुरु! होउ मम तुह पभावओ भयवं! ।
भवणिब्बेओ मग्गाणुसारिया इट्ठफलसिद्धी ॥६॥ (२२)

ससमय-परसमयविऊ, गंभीरो दित्तिमं सियो सोमो ।
गुणसयकलिओ जुत्तो, पवयणसारं परिकहेउं ॥७॥ (२३)

जं इच्छसि अप्पणतो, जं च ण इच्छसि अप्पणतो ।
तं इच्छ परस्स वि या, एत्तियगं जिणसासणं ॥८॥ (२४)

३. संघसूत्र

संघो गुणसंघाओ, संघो य विमोचओ य कम्माणं ।
दंसणणाणचरित्ते, संघायंतो हवे संघो ॥१॥ (२५)

रयणत्तयमेव गणं, गच्छं गमणस्स मोक्खमग्गस्स ।
संघो गुण संघादो, समयो खलु णिम्मलो अप्पा ॥२॥ (२६)

आसासो वीसासो, सीयघरसमो य होइ मा भाहि ।
अम्मापितिसमाणो, संघो सरणं तु सब्बेसिं ॥३॥ (२७)

नाणस्स होइ भागी, थिरयरओ दंसणे चरित्ते य ।
धन्ना गुरुकुलवासं, आवकहाए न मुंचंति ॥४॥ (२८)

जस्स गुरुम्मि न भत्ती, न य बहुमाणो न गउरवं न भयं ।
न वि लज्जा न वि नेहो, गुरुकुलवासेण किं तस्स? ॥५॥ (२९)

कम्मरयजलोहविणिग्गयस्स, सुयरयणदीहनालस्स ।
पंचमहव्वयथिरकणियस्स, गुणकेसरालस्स ॥६॥
सावगजणमहुयरपरिवुडस्स, जिणसूरतेयबुद्धस्स ।
संघपउमस्स भदं, समणगणसहस्सपत्तस्स ॥७॥ (३०-३१)

४. निरूपणसूत्र

जो ण पमाणणयेहिं, णिक्खेवेणं णिरिक्खेदे अत्थं ।
तस्साजुत्तं जुत्तं, जुत्तमजुत्तं च पडिहादि ॥१॥ (३२)

णाणं होदि पमाणं, णओ वि णादुस्स हियभावत्थो ।
णिक्खेओ वि उवाओ, जुत्तीए अत्थपडिगहणं ॥२॥ (३३)

णिच्छयववहारणया, मूलभेया णयाण सव्वाणं ।
णिच्छयसाहणहेउं, पज्जयदव्वत्थियं मुणह ॥३॥ (३४)

जो सिय भेदुवयारं, धम्माणं कुणइ एगवत्थुस्स ।
सो ववहारो भणियो, विवरीओ णिच्छयो होइ ॥४॥ (३५)

ववहारेणुवदिस्सइ, णाणिस्स चरित्तं दंसणं णाणं ।
ण वि णाणं ण चरित्तं, न दंसणं जाणगो सुद्धो ॥५॥ (३६)

एवं ववहारणओ, पडिसिद्धो जाण णिच्छयणयेण ।
णिच्छयणयासिदा पुण, मुणिणो पावंति णिव्वाणं ॥६॥ (३७)

जह ण वि सक्रमणज्जो, अणज्जभासं विणा उ गाहेउं ।
तह ववहारेण विणा, परमत्थुवएसणमसक्कं ॥७॥ (३८)

ववहारोऽभूयत्थो, भूयत्थो देसिदो दु सुद्धणओ ।
भूयत्थमस्सिदो खलु, सम्माइड्डी हवइ जीवो ॥८॥ (३९)

निच्छयमवलंबंता, निच्छयतो निच्छयं अजाणंता ।
नासंति चरणकरणं, बाहिरकरणालसा केई ॥९॥ (४०)

सुद्धो सुद्धादेसो, णायव्वो परमभावदरिसीहिं ।
ववहारदेसिदा पुण, जे दु अपरमे द्विदा भावे ॥१०॥ (४१)

निच्छयओ दुण्णेयं, को भावे कम्मि वट्टई समणो ।
ववहारओ य कीरइ, जो पुव्विओ चरित्तम्मि ॥११॥ (४२)

तम्हा सव्वे वि णया, मिच्छादिट्ठी सपक्खपडिबद्धा ।
अन्नोन्नणिस्सिया उण, हवंति सम्मत्तसब्भावा ॥१२॥ (४३)

कज्जं णाणादीयं, उस्सग्गाववायओ भवे सच्चं ।
तं तह समायरंतो, तं सफलं होइ सव्वं पि ॥१३॥ (४४)

५. संसारचक्रसूत्र

अधुवे असासयम्मि, संसारम्मि दुक्खपउराए ।
किं नाम होज्ज तं कम्मयं, जेणाऽहं दुग्गइं न गच्छेज्जा? ॥१॥ (४५)

खणमित्तसुक्खा बहुकालदुक्खा, पगामदुक्खा अणिगामसुक्खा ।
संसारमोक्खस्स विपक्खभूया, स्वाणी अणत्थाण उ कामभोगा ॥२॥ (४६)

सुट्ठुवि मग्गिज्जंतो, कत्थ वि केलीइ नत्थि जह सारो ।
इंदिअविसएसु तहा, नत्थि सुहं सुट्ठु वि गविट्ठं ॥३॥ (४७)

नरविबुहेसरसुक्खं, दुक्खं परमत्थओ तयं विति ।
परिणामदारूणमसासयं च जं ता अलं तेण ॥४॥ (४८)

जह कच्छुल्लो कच्छुं, कंडयमाणो दुहं मुणह सुक्खं ।
मोहाउरा मणुस्सा, तह कामदुहं सुहं विति ॥५॥ (४९)

भोगामिसदोसविसन्ने, हियनिस्सेयसबुद्धिवोच्चत्थे ।
वाले य मन्दिए मूढे, बज्झई मच्छिया व खेलम्मि ॥६॥ (५०)

जाणिज्जइ चिन्तिज्जइ, जम्मजरामरणसंभवं दुक्खं ।
न य विसएसु विरज्जई, अहो सुबद्धो कवडगंठी ॥७॥ (५१)

जो खलु संसारत्थो, जीवो तत्तो दु होदि परिणामो ।
परिणामादो कम्मं, कम्मादो होदि गदिसु गदी ॥८॥
गदिमधिगदस्स देहो, देहादो इंदियाणि जायंते ।
तेहिं दु विसयग्गहणं, तत्तो रागो व दोसो वा ॥९॥
जायदि जीवस्सेवं, भावो संसारचक्रवालम्मि ।
इदि जिणवरेहिं भणिदो, अणादिणिधणो सणिधणो वा ॥१०॥ (५२-५४)

जम्मं दुक्खं जरा दुक्खं, रोगा य मरणाणि य ।
अहो दुक्खो हु संसारो, जत्थ कीसन्ति जंतवो ॥११॥ (५५)

६. कर्मसूत्र

जो जेण पगारेणं, भावो णियओ तमन्नाहा जो तु ।
मन्नति करेति वदति व, विप्परियासो भवे एसो ॥१॥ (५६)

जं जं समयं जीवो आविसइ जेण जेण भावेण ।
सो तंमि तंमि समए, सुहासुहं बंधए कम्मं ॥२॥ (५७)

कायसा वयसा मत्ते, वित्ते गिद्धे य इत्थिसु ।
दुहओ मलं संचिणइ, सिसुणागु व्व मट्ठियं ॥३॥ (५८)

न तस्स दुक्खं विभयंति नाइओ, न मित्तवग्गा न सुया न बंधवा ।
एवको सयं पच्चणुहोइ दुक्खं, कत्तारमेव अणुजाइ कम्मं ॥४॥ (५९)

कम्मं चिणंति सवसा, तस्सुदयम्मि उ परव्वसा होंति ।
रूक्खं दुरूहइ सवसो, विगलइ स परव्वसो तत्तो ॥५॥ (६०)

कम्मवसा खलु जीवा, जीववसाइं कहिंचि कम्माइं ।
कत्थइ धणिओ बल्लं, धारणिओ कत्थई बल्लं ॥६॥ (६१)

कम्मत्तणेण एकं, दब्बं भावो त्ति होदि दुविहं तु ।
पोगलपिंडो धब्बं, तस्सत्ती भावकम्मं तु ॥७॥ (६२)

जो इंदियादिविजई, भवीय उवओगमप्पगं झादि ।
कम्मेहिं सो ण रंजदि, किह तं पाणा अणुचरंति ॥८॥ (६३)

नाणस्सावरणिज्जं, दंसणावरणं तहा ।
वेयणिज्जं तहा मोहं, आउकम्मं तहेव य ॥९॥
नामकम्मं च गोयं च, अंतरायं तहेव य ।
एवमेयाइं कम्माइं, अट्ठेवु समासओ ॥१०॥ (६४-६५)

पड-पडिहार-सि-मज्ज, हड-चित्त-कुलाल-भंडगारीणं ।
जह एएसिं भावा, कम्माण वि जाण तह भावा ॥११॥ (६६)

७. मिथ्यात्वसूत्र

हा! जह मोहियमइणा, सुग्गइमग्गं अजाणमाणेणं ।
भीमे भवकंतारे, सुचिरं भमियं भयकरम्मि ॥११॥ (६७)

मिच्छत्तं वेदंतो जीवो विवरीयदंसणो होइ ।
ण य धम्मं रोचेदि हु, महुरं पि रसं जहा जरिदो ॥१२॥ (६८)

मिच्छत्तपरिणदप्पा, तिब्बकसाएण सुट्ठु आविट्ठो ।
जीवं देहं एवकं, मण्णंतो होदि बहिरप्पा ॥१३॥ (६९)

जो जहवायं न कुणइ, मिच्छादिट्ठी तओ हु को अन्नो ।
वड्ढइ य मिच्छत्तं, परस्स संकं जणेमाणो ॥१४॥ (७०)

८. राग-परिहारसूत्र

रागो य दोसो वि य कम्मवीयं, कम्मं च मोहप्पभवं वयंति ।
कम्मं च जाईमरणस्स मूलं, दुक्खं च जाईमरणं वयंति ॥११॥ (७१)

न वि तं कुणइ अमित्तो, सुट्ठु वि य विराहिओ समत्थो वि ।
जं दो वि अनिग्गाहिया, करंति रागो य दोसो य ॥१२॥ (७२)

न य संसारम्मि सुहं, जाइजरामरणदुक्खगहियस्स ।
जीवस्स अत्थि जम्हा, तम्हा मुक्खो उवादेओ ॥१३॥ (७३)

तं जइ इच्छसि गंतुं, तीरं भवसायरस्स घोरस्स ।
तो तवसंजमभंडं, सुविहिय! गिण्हाहि तूरंतो ॥१४॥ (७४)

बहुभयंकरदोसाणं, सम्मत्तचरित्तगुणविणासाणं ।
न हु वसमागतब्बं, रागदोसाण पावाणं ॥१५॥ (७५)

कामाणुगिद्धिप्पभवं खु दुक्खं, सव्वस्स लोगस्स सदेवगस्स ।
जं काइयं माणसियं च किंचि, तस्संतगं गच्छइ वीयरगो ॥१६॥ (७६)

जेण विरागो जायइ, तं तं सव्वायरेण करणिज्जं ।
मुच्चइ हु ससंवेगी, अणंतवो होइ असंवेगी ॥७॥ (७७)

एवं ससंकप्पविकप्पणासुं, संजायई समयमुवट्ठियस्स ।
अत्थे य संकप्पयओ तओ से, पहीयए कामगुणेसु तण्हा ॥८॥ (७८)

अन्नं इमं सरीरं, अन्नो जीवु त्ति निच्छियमईओ ।
दुक्खपरीकेसकरं, छिंद ममत्तं सरीराओ ॥९॥ (७९)

कम्मासवदारारइं, निरुभियव्वाइं इंदियाइं च ।
हंतव्वा य कसाया, तिविहं-तिविहेण मुक्खत्थं ॥१०॥ (८०)

भावे विरत्तो मणुओ विसोगो, एएण दुक्खोहपरंपरेण ।
न लिप्पई भवमज्जे वि संतो, जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥११॥ (८१)

९. धर्मसूत्र

धम्मो मंगलमुक्किट्ठं, अहिंसा संजमो तवो ।
देवा वि तं नमंसंति, जस्स धम्मे सया मणो ॥१॥ (८२)

धम्मो वत्थुसहावो, खमादिभावो य दसविहो धम्मो ।
रयणत्तयं च धम्मो, जीवाणं रक्खणं धम्मो ॥२॥ (८३)

उत्तमखममहवज्जव-सच्चसउच्चं च संजमं चेव ।
तवचागमकिंचणहं, बम्ह इदि दसविहो धम्मो ॥३॥ (८४)

कोहेण जो ण तप्पदि, सुर-णर-तिरिएहि कीरमाणे वि ।
उवसगो वि रउदे, तस्स खमा णिम्मला होदि ॥४॥ (८५)

खम्मामि सव्वजीवाणं, सव्वे जीवा खमंतु मे ।
मिक्खी मे सव्वभूदेसु, वेरं मज्झं ण केण वि ॥५॥ (८६)

जइ किंचि पमाणं, न सुट्ठु भे वट्ठियं मए पुच्चिं ।
तं मे खामेमि अहं, निस्सल्लो निक्कसाओ अ ॥६॥ (८७)

कुलरूवजादिबुद्धिसु, तवसुदसीलेसु गारवं किंचि ।
जो णवि कुव्वदि समणो, मदवधम्मं हवे तस्स ॥७॥ (८८)

जो अवमाणकरणं दोसं परिहरइ णिच्चमाउत्तो ।
सो णाम होदि माणी, ण दु गुणचत्तेण माणेण ॥८॥ (८९)

से असइ उच्चागोए असइ नीआगोए, नो हीणे नो अइरित्ते ।
नोऽपीहए इति संखाए, के गोयावाई के माणावाई? ॥९॥ (९०)

जो चिंतेइ ण वंके, ण कुणदि वंके ण जंपदे वंके ।
ण य गोवदि णियदोसं, अज्जव-धम्मो हवे तस्स ॥१०॥ (९१)

परसंतावयकारण-वयणं, मोत्तूण सपरहिदवयणं ।
जो वददि भिक्खु तुरियो, तस्स दु धम्मो हवे सच्चं ॥११॥ (९२)

मोसस्स पच्छ य पुरत्थओ य, पओगकाले य दुही दुरंते ।
एवं अदत्ताणि समाययंतो, रूवे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥१२॥ (९३)

पत्थं हिदयाणिट्ठं पि, भण्णमाणस्स सगणवासिस्स ।
कडुगं व ओसहं तं, महुरविवायं हवइ तस्स ॥१३॥ (९४)

विस्ससणिज्जो माया व, होइ पुज्जो गुरु व्व लोअस्स ।
सयणु व्व सच्चवाई, पुरिसो सव्वस्स होइ पिओ ॥१४॥ (९५)

सच्चम्मि वसदि तवो, सच्चम्मि संजमो तह वसे सेसा वि गुणा ।
सच्चं णिवंधणं हि य, गुणाणमुदधीव मच्छाणं ॥१५॥ (९६)

जहा लाहो तहा लोहो, लाहा लोहो पवड्ढई ।
दोमासकयं कज्जं, कोडीए वि न निट्ठियं ॥१६॥ (९७)

सुवण्णरूपस्स उ पव्वया भवे, सिया हु केलाससमा असंख्या ।
नरस्स लुद्धस्स न तेहि किंचि, इच्छा हु आगाससमा अणंतिया ॥१७॥ (९८)

जहा य अंडप्पभवा बलागा, अंडं बलागप्पभवं जहा य ।
एमेव मोहाययणं खु तण्हा, मोहं च तण्हाययणं वयंति ॥१८॥ (९९)

समसंतोसजलेणं जो धोवदि तिव्व-लोहमल-पुंजं ।
भोयण-गिद्धि-विहीणो, तस्स सउच्चं हवे विमलं ॥१९॥ (१००)

वय-समिदि-कसायाणं, दंडाणं तह इंदियाण पंचण्हं ।
धारण-पालण-णिग्गह-चाय-जओ संजमो भणिओ ॥२०॥ (१०१)

विसयकसाय-विणिग्गहभावं, काऊण झाणसज्झाए ।
जो भावइ अप्पाणं, तस्स तवं होदि गियमेण ॥२१॥ (१०२)

णिव्वेदतियं भावइ, मोहं चइऊण सव्वदव्वेसु ।
जो तस्स हवे चागो, इदि भणिदं जिणवरिंदेहिं ॥२२॥ (१०३)

जे य कंते पिए भोए, लद्धे विपिट्ठिकुव्वइ ।
साहीणे चयइ भोए, से हु चाइ त्ति वुच्चई ॥२३॥ (१०४)

होऊण य णिस्संगो, णियभावं णिग्गहित्तु सुहदुहदं ।
णिहंदेण दु वट्ठदि, अणयारो तस्साऽऽकिचण्णं ॥२४॥ (१०५)

अहमिक्को खलु सुद्धो, दंसणणाणमइओ सदाऽरूवी ।
ण वि अत्थि मज्झ किंचि वि, अण्णं परमाणुमित्तं पि ॥२५॥ (१०६)

सुहं वसामो जीवामो, जेसिं णो नत्थि किंचण ।
मिहिलाए डज्झमाणीए, न मे डज्झइ किंचण ॥२६॥
चत्तपुत्तकलत्तस्स, निव्वावारस्स भिक्खुणो ।
पियं न विज्जई किंचि, अप्पियं पि न विज्जए ॥२७॥ (१०७-१०८)

जहा पोम्मं जले जायं, नोवलिप्पइ वारिणा ।
एवं अलित्तं कामेहिं, तं वयं बूम माहणं ॥२८॥ (१०९)

दुक्खं हयं जस्स न होइ मोहो, मोहो हओ जस्स न होइ तण्हा ।
तण्हा हया जस्स न होइ लोहो, लोहो जस्स न किंचणाइं ॥२९॥ (११०)

जीवो बंभ जीवम्मि, चेव चरिया हविज्ज जा जदिणो ।
तं जाण बंभचेरं, विमुक्कपरदेहतित्तिस्स ॥३०॥ (१११)

सव्वंगं पेच्छंतो, इत्थीणं तासु मुयदि दुब्भावं ।
सो बम्हचेरभावं, सुक्कदि खलु दुद्धरं धरदि ॥३१॥ (११२)

जउकुंभे जोइउवगूढे, आसुभितत्ते नासमुवयाइ ।
एवित्थियाहि अणगारा, संवासेण नासमुवयंति ॥३२॥ (११३)

एए य संगे समइक्कमित्ता, सुदुत्तरा चेव भवंति सेसा ।
जहा महासागरमुत्तरित्ता, नई भवे अवि गंगासमाणा ॥३३॥ (११४)

जह सीलरक्खयाणं, पुरिसाणं णिंदिदाओ महिलाओ ।
तह सीलरक्खयाणं, महिलाणं णिंदिदा पुरिसा ॥३४॥ (११५)

किं पुण गुणसहिदाओ, इत्थीओ अत्थि वित्थडजसाओ ।
णरलोगदेवदाओ, देवेहिं वि वंदणिज्जाओ ॥३५॥ (११६)

तेल्लोक्काडविडहणो, कामग्गी विसयरुक्खपज्जलिओ ।
जोव्वणतणिल्लचारी, जं ण डहइ सो हवई धण्णो ॥३६॥ (११७)

जा जा वज्जई रयणी, न सा पडिनियत्तई ।
अहम्मं कुणमाणस्स, अफला जन्ति राइओ ॥३७॥ (११८)

जहा य तिण्णि वणिया, मूलं घेत्तूण निग्गया ।
एगोऽत्थ लहई लाहं, एगो मूलेण आगओ ॥३८॥
एगो मूलं पि हारित्ता, आगओ तत्थ वाणिओ ।
ववहारे उवमा एसा, एवं धम्मे वियाणह ॥३९॥ (११९-१२०)

अप्पा जाणइ अप्पा; जहट्ठिओ अप्पसक्खिओ धम्मो ।
अप्पा करेइ तं तह, जह अप्पसुहावओ होइ ॥४०॥ (१२१)

१०. संयमसूत्र

अप्पा नई वेयरणी, अप्पा मे कूडसामली ।
अप्पा कामदुहा धेणू, अप्पा मे नंदणं वणं ॥१॥ (१२२)

अप्पा कत्ता विकत्ता य, दुहाण य सुहाण य ।
अप्पा मित्तममित्तं च, दुप्पट्ठिय सुप्पट्ठिओ ॥२॥ (१२३)

एगप्पा अजिए सत्तू, कसाया इन्दियाणि य ।
ते जिणित्तु जहानायं, विहरामि अहं मुणी ! ॥३॥ (१२४)

जो सहस्सं सहस्साणं, संगामे दुज्जए जिणे ।
एगं जिणेज्ज अप्पाणं, एस से परमो जओ ॥४॥ (१२५)

अप्पाणमेव जुज्झाहि, किं ते जुज्जेण बज्झओ ।
अप्पाणमेव अप्पाणं, जइत्ता सुहमेहए ॥५॥ (१२६)

अप्पा चेव दमेयव्वो, अप्पा हु खलु दुद्धमो ।
अप्पा दंतो सुही होइ, अस्सिं लोए परत्थ य ॥६॥ (१२७)

वरं मे अप्पा दंतो, संजमेण तवेण य ।
माऽहं परेहिं दम्मंतो, बंधणेहिं वहेहि य ॥७॥ (१२८)

एगओ विरइं कुज्जा, एगओ य पवत्तणं ।
असंजमे नियत्तिं च, संजमे य पवत्तणं ॥८॥ (१२९)

रागे दोसे य दो पावे, पावकम्म पवत्तणे ।
जे भिक्खू रूभई निच्चं, से न अच्छइ मंडले ॥९॥ (१३०)

नाणेण य ज्ञाणेण य, तवोवलेण य बला निरूभंति ।
इंदियविसयकसाया, धरिया तुरगा म रज्जूहि ॥१०॥ (१३१)

उवसामं पुवणीता, गुणमहता जिणचरित्तसरिसं पि ।
पडिवातेति कसाया, किं पुण से सरागत्ये ॥११॥ (१३२)

इह उवसंतकसाओ, लहइ अणांतं पुणो वि पडिवायं ।
न हु भे वीससियव्वं, थेवे वि कसायसेसम्मि ॥१२॥ (१३३)

अणथोवं वणथोवं, अग्गीथोवं कसायथोवं च ।
न हु भे वीससियव्वं, थोवं पि हु तं बहु होइ ॥१३॥ (१३४)

कोहो पीइं पणासेइ, माणो विणयनासणो ।
मायं मित्ताणि नासेइ, लोहो सव्वविणासणो ॥१४॥ (१३५)

उवसमेण हणे कोहं, माणं महवया जिणे ।
मायं चऽज्जवभावेण, लोभं संतोसओ जिणे ॥१५॥ (१३६)

जहा कुम्मे सअंगाई, सए देहे समाहरे ।
एवं पावाइं मेहावी, अज्झप्पेण समाहरे ॥१६॥ (१३७)

से जाणमजाणं वा, कट्टं आहम्मिअं पयं ।
संवरे खिप्पमप्पाणं, वीयं तं न समायरे ॥१७॥ (१३८)

धम्मारामे चरे भिक्खू, धिइमं धम्मसारही ।
धम्मारामरए दंते, बम्भचेरसमाहिए ॥१८॥ (१३९)

११. अपरिग्रहसूत्र

संगनिमित्तं मारइ, भणइ अलीअं करेइ चोरिक्कं ।
सेवइ मेहुण मुच्छं, अप्परिमाणं कुणइ जीवो ॥१९॥ (१४०)

चित्तमंतमचित्तं वा, परिगिज्झ किसामवि ।
अन्नं वा अणुजाणाइ, एवं दुक्खा ण मुच्चई ॥२०॥ (१४१)

जे ममाइय मतिं जहाति, से जहाति ममाइयं ।
से हु दिडुपहे मुणी, जस्स नत्थि ममाइयं ॥३॥ (१४२)

मिच्छत्तवेदरागा, तहेव हासादिया य छद्दोसा ।
चत्तारि तह कसाया, चउदस अब्भंतरा गंथा ॥४॥
वाहिरसंगा खेत्तं, वत्थु धणधन्नकुप्पभांडाणि ।
दुपयचउप्पय जाणाणि, केव सयणासणे य तहा ॥५॥ (१४३-१४४)

सव्वगंधविमुक्को, सीईभूओ पसंतचित्तो अ ।
जं पावइ मुत्तिसुहं, न चक्कवट्टी वि तं लहइ ॥६॥ (१४५)

गंधच्चओ इंदिय-णिवारणे अंकुसो व हत्थिस्स ।
णयरस्स खाइया वि य, इंदियगुत्ती असंगत्तं ॥७॥ (१४६)

१२. अहिंसासूत्र

एयं खु नाणिणो सारं, जं न हिंसइ कंचण ।
अहिंसासमयं चेव, एतावंते वियाणिया ॥१॥ (१४७)

सव्वे जीवा वि इच्छंति, जीविउं न मरिज्जिउं ।
तम्हा पाणवहं घोरं, निग्गंथा वज्जयंति णं ॥२॥ (१४८)

जावंति लोए पाणा, तसा अदुव थावरा ।
ते जाणमजाणं वा, ण हणे णो वि घायए ॥३॥ (१४९)

जह ते न पिअं दुक्खं, जाणिअ एमेव सव्वजीवाणं ।
सव्वायरमुवउत्तो, अत्तोवम्मेण कुणसु दयं ॥४॥ (१५०)

जीववहो अप्पवहो, जीवदया अप्पणो दया होइ ।
ता सव्वजीवहिंसा, परिचत्ता अत्तकामेहिं ॥५॥ (१५१)

तुमं सि नाम स चेव, जं हंतव्वं ति मन्नासि ।
तुमं सि नाम स चेव, जं अज्जावेयव्वं ति मन्नासि ॥६॥ (१५२)

रागादीणमणुप्पाओ, अहिंसकत्तं ति देसियं समए ।
तेसिं चे उप्पत्ती, हिंसेत्ति जिणेहि णिद्धिट्ठा ॥७॥ (१५३)

अज्झवसिएण बंधो, संत्ते मारेज्ज मा थ मारेज्ज ।
एसो बंधसमासो, जीवाणं णिच्छयणयस्स ॥८॥ (१५४)

हिंसादो अविरमणं, वहपरिणामो य होइ हिंसा हु ।
तम्हा पमत्तजोगो, पाणव्ववरोवओ णिच्चं ॥९॥ (१५५)

णाणी कम्मस्स खयत्थ-मुट्ठिदो णोट्ठिदो य हिंसाए ।
अददि असदं अहिंसत्थं, अप्पमत्तो अवधगो सो ॥१०॥ (१५६)

अत्ता चेव अहिंसा, अत्ता हिंसति णिच्छओ समए ।
जो होदि अप्पमत्तो, अहिंसगो हिंसगो इदरो ॥११॥ (१५७)

तुंगं न मंदराओ, आगासाओ विसालयं नत्थि ।
जह तह जयंमि जाणसु, धम्ममहिंसासमं नत्थि ॥१२॥ (१५८)

अभयं पत्थिवा! तुब्भं, अभयदाया भवाहि य ।
अणिच्चे जीवलोगम्मि, किं हिंसाए पसज्जसि ॥१३॥ (१५९)

१३.अप्रमादसूत्र

इमं च मे अत्थि इमं च नत्थि, इमं च मे किच्चं इमं अकिच्चं ।
तं एवमेवं लालप्पमाणं, हरा हरंति त्ति कहं पमाए? ॥१॥ (१६०)

सीतंति सुवंताणं, अत्था पुरिसाण लोगसारत्था ।
तम्हा जागरमाणा, विधुणध पोरणयं कम्मं ॥२॥ (१६१)

जागरिया धम्मीणं, अहम्मीणं च सुत्तया सेया ।
वच्छहिवभगिणीए, अकहिंसु जिणो जयंतीए ॥३॥ (१६२)

सुत्तेसु यावी पडिवुद्धजीवी, न वीससे पण्डिए आसुपण्णे ।
घोरा मुहुत्ता अबलं सरीरं, भारंड-पक्खी व चरेऽप्पमत्तो ॥४॥ (१६३)

पमायं कम्ममाहंसु अप्पमायं तहाऽवरं ।
तब्भावादेसओ वावि, बालं पंडियमेव वा ॥५॥ (१६४)

न कम्मणा कम्म खवेंति वाला, अकम्मणा कम्म खवेंति धीरा ।
मेधाविणो लोभमया वतीता, संतोसिणो न पकरेंति पावं ॥६॥ (१६५)

सव्वओ पमत्तस्स भयं, सव्वओ अप्पमवस्स नत्थि भयं ॥७॥ (१६६)

नाऽऽलस्सेण समं सुक्खं, न विज्जा सह निद्वया ।
न वेरगं ममत्तेणं, नारंभेण दयालुया ॥८॥ (१६७)

जागरह नरा! णिच्चं, जागरमाणस्स वड्ढते बुद्धी ।
जो सुवति ण सो धन्नो, जो जग्गति सो सया धन्नो ॥९॥ (१६८)

आदाणे णिक्खेवे, वोसिरणे ठाणगमणसयणेसु ।
सव्वत्थ अप्पमत्तो, दयावरो होदु हु अहिंसओ ॥१०॥ (१६९)

१४.शिक्षासूत्र

विवत्ती अविणीअस्स, संपत्ती विणीअस्स य ।
जस्सेयं दुहओ नायं, सिक्खं से अभिगच्छइ ॥१॥ (१७०)

अह पंचहिं ठाणेहिं, जेहिं सिक्खा न लब्भई ।
थम्भा कोहा पमाएणं, रोगेणाऽलस्सएण य ॥२॥ (१७१)

अह अट्टहिं ठाणेहिं, सिक्खासीले त्ति वुच्चई ।
अहस्सिरे सया दंते, न य मम्ममुदाहरे ॥३॥
नासीले न विसीले, न सिया अइलोलुए ।
अकोहणे सच्चरए, सिक्खासीले, त्ति वुच्चई ॥४॥ (१७२-१७३)

नाणमेगगचित्तो अ, ठिओ अ ठावयई परं ।
सुआणि अ अहिज्जित्ता, रओ सुअसमाहिए ॥५॥ (१७४)

वसे गुरूकुले निच्चं, जोगवं उवहाणवं ।
पियंकरे पियंवाई, से सिक्खं लद्धुमरिहई ॥६॥ (१७५)

जह दीवा दीवसयं, पइप्पए सो य दिप्पए दीवो ।
दीवसमा आयरिया, दिप्पंति परं च दीवेंति ॥७॥ (१७६)

१५. आत्मसूत्र

उत्तमगुणाण धामं, सव्वदव्वाण उत्तमं दव्वं ।
तच्चाण परं तच्चं, जीवं जाणेह णिच्छयदो ॥१॥ (१७७)

जीवा हवंति तिविहा, बहिरप्पा तह य अंतरप्पा य ।
परमप्पा वि य दुविहा, अरहंता तह य सिद्धा य ॥२॥ (१७८)

अक्खाणि बहिरप्पा, अंतरप्पा हु अप्पसंकप्पो ।
कम्मकलंक-विमुक्को, परमप्पा भण्णए देवो ॥३॥ (१७९)

ससरीरा अरहंता, केवलणाणेण मुणिय-सयलत्था ।
णाणसरीरा सिद्धा, सव्वुत्तम-सुक्ख-संपत्ता ॥४॥ (१८०)

आरूहवि अंतरप्पा, बहिरप्पो छंडिऊण तिविहेण ।
झाइज्जइ परमप्पा, उवइट्ठं जिणवरिंदेहिं ॥५॥ (१८१)

चउगइभवसंभमणं, जाइजरा मरण-रोयसोका य ।
कुलजोणिजीवमग्गण-ठाणा जीवस्स णो संति ॥६॥ (१८२)

वण्णरसगंधफासा, थीपुंसणवुंसयादि-पज्जाया ।
संठाणा संहणणा, सव्वे जीवस्स णो संति ॥७॥ (१८३)

एदे सव्वे भावा, ववहारणयं पडुच्च भणिदा हु ।
सव्वे सिद्धसहावा, सुद्धणया संसिदी जीवा ॥८॥ (१८४)

अरसमरूवमगंधं, अब्वत्तं चेदणागुणमसहं ।
जाण अलिंगग्गहणं, जीवमणिद्धिसंठाणं ॥९॥ (१८५)

णिहंडो णिहदो, णिम्ममो णिक्कलो णिरालंबो ।
णीरागो णिहोसो, णिम्मुढो णिब्भयो अप्पा ॥१०॥ (१८६)

णिग्गंथो णीरागो, णिस्सल्लो सयलदोसणिम्मक्को ।
णिक्कामो णिक्कोहो, णिम्माणो णिम्मदो अप्पा ॥११॥ (१८७)

णवि होदि अप्पमत्तो, ण पमत्तो जाणओ दु जो भावो ।
एवं भणंति सुद्धं, णाओ जो सो उ सो चेव ॥१२॥ (१८८)

णाहं देहो ण मणो, ण चेव वाणी ण कारणं तेषिं ।
कत्ता ण ण कारयिदा, अणुमंता णेव कत्तीणं ॥१३॥ (१८९)

को णाम भणिज्ज बुहो, णाउं सव्वे पराइए भावे ।
मज्झमिणं ति य वयणं, जाणंतो अप्पयं सुद्धं ॥१४॥ (१९०)

अहमिक्को खलु सुद्धो, णिम्ममओ णाणदंसणसमग्गो ।
तम्हि ठिओ तच्चित्तो, सव्वे एए खयं णेमि ॥१५॥ (१९१)

१६. मोक्षमार्गसूत्र

मग्गो मग्गफलं ति य, दुविहं जिणसासणे समक्खादं ।
मग्गो खलु सम्मत्तं मग्गफलं होइ णिव्वाणं ॥१॥ (१९२)

दंसणणाणचरित्ताणि, मोक्खमग्गो त्ति सेविदव्वणि ।
साधूहि इदं भणिदं, तेहिं दु बंधो व मोक्खो वा ॥२॥ (१९३)

अण्णाणादो णाणी, जदि मण्णदि सुद्धसंपओगादो ।
हवदि त्ति दुक्खमोक्खं परसमयरदो हवदि जीवो ॥३॥ (१९४)

वदसमिदीगुत्तीओ, सीलतवं जिणवरेहि पण्णत्तं ।
कुव्वंतो वि अभव्वो, अण्णाणी मिच्छादिट्ठी दु ॥४॥ (१९५)

णिच्छयववहारसरूवं, जो रयणत्तयं ण जाणइ सो ।
जे कीरइ तं मिच्छ-रूवं सव्वं जिणुद्धिट्ठं ॥५॥ (१९६)

सद्वहदि य पत्तेदि य, रोचेदि य तह पुणो य फासेदि ।
धम्मं भोगणिमित्तं, ण दु सो कम्मक्खयणिमित्तं ॥६॥ (१९७)

सुहपरिणामो पुण्णं, असुहो पाव त्ति भणियमन्नसु ।
परिणामो णन्नगदो, दुक्खक्खयकारणं समये ॥७॥ (१९८)

पुण्णं पि जो समिच्छदि, संसारो तेण ईहिदो होदि ।
पुण्णं सुगईहेदुं, पुण्णखएणेव णिव्वाणं ॥८॥ (१९९)

कम्ममसुहं कुसीलं, सुहकम्मं चावि जाण व सुसीलं ।
कह तं होदि सुसीलं, जं संसारं पवेसेदि ॥९॥ (२००)

सोवण्णियं पि णियलं, बंधदि कालायसं पि जह पुरिसं ।
बंधदि एवं जीवं, सुहमसुहं वा कदं कम्मं ॥१०॥ (२०१)

तम्हा दु कुसीलेहिं य, रायं मा कुणह मा व संसग्गं ।
साहीणो हि विणासो, कुसीलसंसग्गरायेण ॥११॥ (२०२)

वरं वयतवेहि सग्गो, मा दुक्खं होउ णिरइ इयरेहिं ।
छायातवड्डियाणं, पडिवालंताण गुरुभेयं ॥१२॥ (२०३)

खयरामरमणुय-करंजलि-मालाहिं च संथुया विउला ।
चक्कहरायलच्छी, लब्भई बोही ण भव्वणुआ ॥१३॥ (२०४)

तत्थ ठिच्चा जहाठाणं, जक्खा आउक्खए चुया ।
उवेन्ति माणुसं जोणिं, सेदसंगेऽभिजायए ॥१४॥ (२०५)

भोच्चा माणुस्सए भोए, अप्पडिरूवे अहाउयं ।
पुव्वं विसुद्धसद्धम्मं, केवलं बोहि बुद्धिया ॥१५॥
चउरंगं* दुल्लहं मत्ता, संजमं पडिवज्जिया ।
तवसा धुयकम्मंसे, सिद्धे हवइ सासए ॥१६॥ (२०६-२०७)

१७. रत्नत्रयसूत्र

(अ) व्यवहार-रत्नत्रय

धम्मादीसदहणं, सम्मत्तं णाणमंगपुव्वगदं ।
चिट्ठा तवंसि चरिया, ववहारो मोक्खमग्गो त्ति ॥१॥ (२०८)

नाणेण जाणई भावे, दंसणेण य सदहे ।
चरित्तेण निगिण्हाइ, तवेण परिसुज्झई ॥२॥ (२०९)

नाणं चरित्तहीणं, लिंगगहणं च दंसणविहीणं ।
संजमहीणं च तवं, जो चरइ निरत्थयं तस्स ॥३॥ (२१०)

नादंसणिस्स नाणं, नाणेण विणा न हुंति चरणगुणा ।
अगुणिस्स नत्थि मोवखो, नत्थि, अमोक्खस्स निव्वाणं ॥४॥ (२११)

हयं नाणं कियाहीणं, हया अण्णाणओ किया ।
पासंतो पंगुलो दड्ढो, धावमाणो य अंधओ ॥५॥ (२१२)

संजोअसिद्धीइ फलं वयंति, न हु एगचक्केण रहो पयाइ ।
अंधो य पंगू य वणे समिच्चा, ते संपउत्ता नगरं पविट्ठा ॥६॥ (२१३)

(आ) निश्चय-रत्नत्रय

सम्मदंसणणाणं, एसो लहदि त्ति णवरि ववदेसं ।
सव्वणयपक्खरहिंदो, भणिदो जो सो समयसारो ॥७॥ (२१४)

दंसणणाणचरित्ताणि, सेविदव्वाणि साहुणा णिच्चं ।
ताणि पुण जाण तिण्णि वि, अप्पाणं चेव णिच्छयदो ॥८॥ (२१५)

णिच्छयणयेण भणिदो, तिहि तेहिं, समाहिदो हु जो अप्पा ।
ण कुणदि किंचि वि अन्नं, ण मुयदि सो मोक्खमग्गो त्ति ॥९॥ (२१६)

अप्पा अप्पम्मि रओ, सम्माइट्ठी हवेइ फुडु जीवो ।
जाणइं तं सण्णाणं, चरदिह चारित्तमग्गु त्ति ॥१०॥ (२१७)

आया हु महं नाणे, आया मे दंसणे चरित्ते य ।
आया पच्चक्खाणे, आया मे संजमे जोगे ॥११॥ (२१८)

१८. सम्यग्दर्शनसूत्र

(अ) व्यवहार-सम्यक्त्व : निश्चय-सम्यक्त्व

सम्मत्तरयणसारं, मोक्खमहारूक्खमूलमिदि भणियं ।
तं जाणिज्जइ णिच्छय-ववहारसरूवदोभेयं ॥१॥ (२१९)

जीवादी सद्वहणं, सम्मत्तं जिणवरेहिं पण्णत्तं ।
ववहारा णिच्छयदो, अप्पा णं हवइ सम्मत्तं ॥२२०॥

जं मोणं तं सम्मं, जं सम्मं तमिह होइ मोणं ति ।
निच्छयओ इयरस्स उ, सम्मं सम्मत्तहेऊ वि ॥३॥ (२२१)

सम्मत्तविरहिया णं, सुट्ठु वि उगं तवं चरंता णं ।
ण लहंति वोहिलाहं, अवि वाससहस्सकोडीहिं ॥४॥ (२२२)

दंसणभट्ठा भट्ठा, दंसणभट्ठस्स णत्थि णिव्वाणं ।
सिज्झंति चरियभट्ठा, दंसणभट्ठा ण सिज्झंति ॥५॥ (२२३)

दंसणसुद्धो सुद्धो, दंसणसुद्धो लहेइ णिव्वाणं ।
दंसणविहीण पुरिसो, न लहइ तं इच्छियं लाहं ॥६॥ (२२४)

सम्मत्तस्स य लंभो, तेलोक्कस्स य हवेज्ज जो लंभो ।
सम्मदंसणलंभो, वरं खु तेलोक्कलंभादो ॥७॥ (२२५)

किं बहुणा भणिणं, जे सिद्धा णरवरा गए काले ।
सिज्झिहंति जे वि भविया, तं जाणइ सम्ममाहप्पं ॥८॥ (२२६)

जह सलिलेण ण लिप्पइ, कमलिणिपत्तं सहावपयडीए ।
तह भावेण ण लिप्पइ, कसासविसएहिं सप्पुरिसो ॥९॥ (२२७)

उवभोगमिंदियेहिं, दव्वाणमचेदणाणमिदराणं ।
जं कुणादि सम्मदिट्ठी, तं सव्वं णिज्जरणिमित्तं ॥१०॥ (२२८)

सेवंतो वि ण सेवइ, असेवमाणो वि सेवगो कोई ।
पगरणचेट्ठा कस्स वि, ण य पायरणो त्ति सो होई ॥११॥ (२२९)

न कामभोगा समयं उवंति, न यावि भोगा विगइं उवंति ।
जे तप्पओसी य परिग्गही य, सो तेसु मोहा विगइं उवेइ ॥१२॥ (२३०)

(आ) सम्यग्दर्शन-अंग

निस्संक्रिय निक्कखिय, निव्वितिगिच्छा अमूढदिट्ठी य ।
उववूह थिरीकरणे, वच्छल्ल पभावणे अट्ठ ॥१३॥ (२३१)

सम्मदिट्ठी जीवा, णिस्संका होंति णिब्भया तेण ।
सत्तभयविप्पमुक्का, जम्हा तम्हा दु णिस्संका ॥१४॥ (२३२)

जो दु ण करदि कंखं, कम्मफलेसु तह सव्वधम्मेषु ।
सो णिक्कंखो चेदा, सम्मादिट्ठी मुणेयव्वो ॥१५॥ (२३३)

नो सक्कियमिच्छई न पूयं, न वि य वन्दणं कुओ पसंसं? ।
से संजए सुव्वए तवस्सी, सहिए आयगवेसए स भिक्खू ॥१६॥ (२३४)

खाई-पूया-लाहं, सक्काराई किमिच्छसे जोई ।
इच्छसि जइ परलोयं, तेहिं किं तुज्झ परलोये ॥१७॥ (२३५)

जो ण करेदि जुगुप्पं, चेदा सव्वेसिमेव धम्माणं ।
सो खलु णिव्विदिगिच्छो, सम्मादिट्ठी मुणेयव्वो ॥१८॥ (२३६)

जो हवइ असम्मूढो, चेदा सद्धिट्ठी सव्वभावेसु ।
सो खलु अमूढदिट्ठी, सम्मादिट्ठी मुणेयव्वो ॥१९॥ (२३७)

नाणेणं दंसणेणं च, चरित्तेणं तहेव य ।
खन्तीए मुत्तीए, वड्ढमाणो भवाहि य ॥२०॥ (२३८)

णो छादए णोऽवि य लूसएज्जा, माणं ण सेवेज्ज पगासणं च ।
ण यावि पण्णे परिहास कुज्जा, ण याऽऽसियावाद वियागरेज्जा ॥२१॥ (२३९)

जत्थेव पासे कइ दुप्पउत्तं, काएण वाया अदु माणसेणं ।
तत्थेव धीरो पडिसाहरेज्जा, आइन्नओ खिप्पमिवक्खलीणं ॥२२॥ (२४०)

तिण्णो हु सि अण्णवं महं, किं पुण चिट्ठिसि तीरमागओ ।
अभितुर पारं गमित्तए, समयं गोयम! मा पमायए ॥२३॥ (२४१)

जो धम्मिएसु भत्तो, अणुचरणं कुणदि परमसद्धाए ।
पियवयणं जंपंतो, वच्छल्लं तस्स भव्वस्स ॥२४॥ (२४२)

धम्मकहाकहणेण य, बाहिरजोगेहिं चावि अणवज्जे ।
धम्मो पहाविदव्वो, जीवेसु दयाणुकंपाए ॥२५॥ (२४३)

पावयणी धम्मकही, वाई नेमित्तिओ तवस्सी य ।
विज्जा सिद्धो य कवी, अट्टेव पभावगा भणिया ॥२६॥ (२४४)

१९. सम्यग्ज्ञानसूत्र

सोच्चा जाणइ कल्लाणं, सोच्चा जाणइ पावगं ।
उभयं पि जाणए सोच्चा, जं छेव तं समायरे ॥१॥ (२४५)

णाणाऽऽणत्तीए पुणो, दंसणतवनियमसंजमे ठिच्चा ।
विहरइ विसुज्झमाणो, जावज्जीवं पि निक्कंपो ॥२॥ (२४६)

जह जह सुयमोगाहइ, अइसयरसपसरसंजुयमपुव्वं ।
तह तह पल्हाइ मुणी, नवनवसंवेगसंद्धाओ ॥३॥ (२४७)

सूई जहा ससुत्ता, न नस्सई कयवरम्मि पडिआ वि ।
जीवो वि तह ससुत्तो, न नस्सइ गओ वि संसारे ॥४॥ (२४८)

सम्मत्तरयणभट्टा, जाणंता बहुविहाइं सत्थाइं ।
आराहणाविरहिया, भमंति तत्थेव तत्थेव ॥५॥ (२४९)

परमाणुमित्तयं पि हु, रायादीणं तु विज्जदे जस्स ।
ण वि सो जाणदि, अप्पाणयं तु सव्वागमधरो वि ॥६॥
अप्पाणमयाणंतो, अणप्पयं चावि सो अयाणंतो ।
कह होदि सम्मादिट्ठी, जीवाजीवे अयाणंतो ॥७॥ (२५०-२५१)

जेण तच्चं विबुज्जेज्ज, जेण चित्तं गिरुज्जदि ।
जेण अत्ता विसुज्जेज्ज, तं णाणं जिणसासणे ॥८॥ (२५२)

जेण रागा विरज्जेज्ज, जेण सेएसु रज्जदि ।
जेण मित्ती पभावेज्ज, तं णाणं जिणसासणे ॥९॥ (२५३)

जो पस्सदि अप्पाणं, अबद्धपुट्ठं अणणमविसेसं ।
अपदेससुत्तमज्झं, पस्सदि जिणसासणं सव्वं ॥१०॥ (२५४)

जो अप्पाणं जाणदि, असुइ-सरीरादु तच्चदो भिन्नं ।
जाणग-रूव-सरूवं, सो सत्थं जाणदे सव्वं ॥११॥ (२५५)

सुद्धं तु वियाणंतो, सुद्धं चेवप्पयं लहइ जीवो ।
जाणंतो दु असुद्धं, असुद्धमेवप्पयं लहइ ॥१२॥ (२५६)

जे अज्झत्थं जाणइ, से वहिया जाणइ ।
जे वहिया जाणइ, से अज्झत्थं जाणइ ॥१३॥ (२५७)

जे एगं जाणइ, से सव्वं जाणइ ।
जे सव्वं जाणइ, से एगं जाणइ ॥१४॥ (२५८)

एदम्हि रदो णिच्चं, संतुट्ठो होहि णिच्चमेदम्हि ।
एदेण होहि तित्तो, होहिदि तुह उत्तमं सोक्खं ॥१५॥ (२५९)

जो जाणदि अदहंतं, दव्वत्तगुणत्तपज्जयत्तेहिं ।
सो जाणादि अप्पाणं, मोहो खलु जादि तस्स लयं ॥१६॥ (२६०)

लद्धूणं णिहिं एक्को, तस्स फलं अणुहवेइ सुजणत्तं ।
तह णाणी णाणणिहिं, भुंजेह चइत्तु परत्तिं ॥१७॥ (२६१)

२०. सम्यक्चारित्रसूत्र

(अ) व्यवहारचारित्र

ववहारणयचरित्ते, ववहारणयस्स होदि तवचरणं ।
णिच्छयणययचारित्ते, तवचरणं होदि णिच्छयदो ॥१॥ (२६२)

असुहादो विणिवित्ती, सुहे पवित्ती य जाण चारित्तं ।
वदसमिदिगुत्तिरूवं, ववहारणया दु जिणभणियं ॥२॥ (२६३)

सुयनाणम्मि वि जीवो, वट्ठंतो सो न पाउणति मोक्खं ।
जो तवसंजममइए, जोगे न चएइ वोढुं जे ॥३॥ (२६४)

सक्किरियाविरहातो, इच्छितसंपावयं ण नाणं ति ।
मग्गणू वाऽचेट्ठो, वातविहीणोऽधवा पोतो ॥४॥ (२६५)

सुबहुं पि सुयमहीयं किं काहिइ चरणविप्पहीणस्स ।
अंधस्स जह पलित्ता, दीवसयसहस्सकोडी वि ॥५॥ (२६६)

थोवम्मि सिक्खिदे जिणइ, बहुसुदं जो चरित्तसंपुण्णो ।
जो पुण चरित्तहीणो, किं तस्स सुदेण बहुएण ॥६॥ (२६७)

(आ) निश्चयचारित्र

णिच्छयणयस्स एवं, अप्पा अप्पम्मि अप्पणे सुरदो ।
सो होदि हु सुचरित्तो, जोई सो लहइ णिव्वाणं ॥७॥ (२६८)

जं जाणिऊण जोई, परिहारं कुणइ पुण्णपावाणं ।
तं चारित्तं भणियं, अवियप्पं कम्मरहिएहिं ॥८॥ (२६९)

जो परदव्वम्मि सुहं, असुहं रागेण कुणदि जदि भावं ।
सो सगचरित्तभट्ठो, परचरियचरो हवदि जीवो ॥९॥ (२७०)

जो सव्वसंगमुवकोऽणणमणो अप्पणं सहावेण ।
जाणदि पस्सदि णियदं, सो सगचरियं चरदि जीवो ॥१०॥ (२७१)

परमद्वम्हि दु अठिदो, जो कुणदि तवं वदं च धारेई ।
तं सव्वं बालतवं, बालवदं विंति सव्वण्हू ॥११॥ (२७२)

मासे मासे तु जो बालो, कुसग्गेणं तु भुंजए ।
न सो सुक्खायधम्मस्स, कलं अग्घइ सोलसिं ॥१२॥ (२७३)

चारित्तं खलु धम्मो, धम्मो जो सो समो त्ति णिद्धिट्ठो ।
मोहक्खोहविहीणो, परिणामो अप्पणो हु समो ॥१३॥ (२७४)

समदा तह मज्झन्त्यं, सुद्धो भावो य वीयरायत्तं ।
तह चारित्तं धम्मो, सहावआराहणा भणिया ॥१४॥ (२७५)

सुविदिदपयत्थसुत्तो, संजमतवसंजुदो विगदरागो ।
समणो समसुहदुक्खो, भणियो सुद्धोवओओ त्ति ॥१५॥ (२७६)

सुद्धस्स य सामणं, भणियं सुद्धस्स दंसणं णाणं ।
सुद्धस्स य णिव्वाणं, सो च्चिय सिद्धो णमो तस्स ॥१६॥ (२७७)

अइसयमादसमुत्थं, विसयातीदं अणोवममणंतं ।
अव्वुच्छिन्नं च सुहं, सुद्धवओगप्पसिद्धाणं ॥१७॥ (२७८)

जस्स ण विज्जदि रागो, दोसो मोहो व सव्वदव्वेसु ।
णाऽऽसवदि सुहं असुहं, समसुहदुक्खस्स भिक्खुस्स ॥१८॥ (२७९)

(इ) समन्वय

णिच्छय सज्झासरूव, सराय तस्सेव साहणं चरणं ।
तम्हा दो वि य कमसो, पडिच्छमाणं पबुज्जेह ॥१९॥ (२८०)

अब्भंतरसोधीए, बाहिरसोधी वि होदि णियमेण ।
अब्भंतर-दोसेण हु, कुणदि णरो बाहिरे दोसे ॥२०॥ (२८१)

मदमाणमायलोह-विवज्जियभावो दु भावसुद्धि ति ।
परिकहियं भव्वाणं, लोयालयप्पदरिसीहिं ॥२१॥ (२८२)

चत्ता पावारंभं, समुद्धिदो वा सुहम्मि चरियम्मि ।
ण जहदि जदि मोहादी, ण लहदि सो अप्पगं सुद्धं ॥२२॥ (२८३)

जह व गिरुद्धं असुहं, सुहेण सुहमवि तहेव सुद्धेण ।
तम्हा एण कमेण य, जोई झाएउ णियआदं ॥२३॥ (२८४)

निच्छयनयस्स चरणाय-विघाए नाणदंसणवहोऽवि ।
ववहारस्स उ चरणे, हयम्मि भयणा हु सेसाणं ॥२४॥ (२८५)

सद्धं नगरं किच्चा, तवसंवरमगगलं ।
खन्तिं निउणपागारं, तिगुत्तं दुप्पधंसयं ॥२५॥
तवनारायजुत्तेण, भित्तूणं कम्मकंचुयं ।
मुणी विगयसंगामो, भवाओ परिमुच्चए ॥२६॥ (२८६-२८७)

२१. साधनासूत्र

आहारासण-णिदाजयं, च काऊण जिणवरमएण ।
झायव्वो णियअप्पा, णाऊणं गुरुपसाएण ॥१॥ (२८८)

नाणस्स सव्वस्स पगासणाए, अण्णाणमोहस्स विवज्जणाए ।
रागस्स दोसस्स य संखएणं, एगंतसोक्खं समुवेइ मोक्खं ॥२॥ (२८९)

तस्सेस मग्गो गुरुविद्धसेवा, विवज्जणा बालजणस्स दूरा ।
सज्झायएगंतनिवेसणा य, सुत्तथ संचित्तणया धिई य ॥३॥ (२९०)

आहारमिच्छे मियमेसणिज्जं, सहायमिच्छे निउणत्थवुद्धिं ।
निकेयमिच्छेज्ज विवेगजोग्गं, समाहिकामे समणे तवस्सी ॥४॥ (२९१)

हियाहारा मियाहारा, अप्पाहारा य जे नरा ।
न ते विज्जा तिगिच्छंति अप्पाणं ते तिगिच्छगा ॥५॥ (२९२)

रसा पगामं न निसेवियव्वा, पायं रसा दित्तिकरा नराणं ।
दित्तं च कामा समभिद्वंति, दुमं जहा साउफलं व पक्खी ॥६॥ (२९३)

विवित्तसेज्जाऽऽसणजंतियाणं, ओमाऽसणाणं दमिइंदियाणं ।
न रागसत्तू धरिसेइ चित्तं, पराइओ वाहिरिवोसहेहिं ॥७॥ (२९४)

जरा जाव न पीलेइ, वाही जाव न वड्ढई ।
जाविंदिया न हायंति, ताव धम्मं समायरे ॥८॥ (२९५)

२२. द्विविध धर्मसूत्र

दो चेव जिणवरेहिं, जाइजरामरणविप्पमुक्केहिं ।
लोगम्मि पहा भणिया, सुस्समण सुसावगो वा वि ॥१॥ (२९६)

दाणं पूया मुक्खं, सावयधम्मे ण सावया तेण विणा ।
झाणाज्झयणं मुक्खं, जइधम्मे तं विणा तहा सो वि ॥२॥ (२९७)

सन्ति एगेहिं भिक्खूहिं, गारत्था संजमुत्तरा ।
गारत्थेहिं य सव्वेहिं, साहवो संजमुत्तरा ॥३॥ (२९८)

नो खलु अहं तहा संचाएमि मुंडे जाव पव्वइत्तए ।
अहं णं देवाणुप्पियाणं, अंतिए पंचाणुव्वइयं सत्तसिक्खावइय
दुवालसविहं गिहिधम्मं पडिवज्जिस्सामि ॥४॥ (२९९)

पंच य अणुव्वयाइं, सत्त उ सिक्खा उ देसजइधम्मो ।
सव्वेण व देसेण व, तेण जुओ होई देसजई ॥५॥ (३००)

२३. श्रावकधर्मसूत्र

संपत्तदंसणाई, पइदियहं जइजणा सुणेई य ।
सामायारिं परमं जो, खलु तं सावगं विंति ॥१॥ (३०१)

पंचुंवरसहियाइं, सत्त वि विसणाई जो विवज्जेइ ।
सम्मत्तविसुद्धमई, सो दंसणसावओ भणिओ ॥२॥ (३०२)

इत्थी जूयं मज्जं, मिगव्व वयणे तहा फरूसया य ।
दंडफरूसत्तमत्थस्स दूसणं सत्त वसणाइं ॥३॥ (३०३)

मांसासणेण वड्डइ दप्पो दप्पेण मज्जमहिलसइ ।
जूयं पि रमइ तो तं, पि वण्णिए पाउणइ दोसे ॥४॥ (३०४)

लोइयसत्थम्मि वि, वण्णियं जहा गयणगामिणो विप्पा ।
भुवि मंसासणेण पडिया, तम्हा ण पउंजए मंसं ॥५॥ (३०५)

मज्जेण णरो अवसो, कुणेइ कम्माणि णिंदणिज्जाइं ।
इहलोए परलोए, अणुहवइ अणंतयं दुक्खं ॥६॥ (३०६)

संवेगजणिदकरणा, णिस्सल्ला मंदरो व्व णिक्कंपा ।
जस्स दढा जिणभत्ती, तस्स भयं णत्थि संसारे ॥७॥ (३०७)

सत्तू वि मित्तभावं, जम्हा उवयाइ विणयसीलस्स ।
विणओ तिविहेण तओ, कायव्वो देसविरएण ॥८॥ (३०८)

पाणिवहमुसावाए, अदत्तपरदारनियमणेहिं च ।
अपरिमिइच्छाओऽवि य, अणुव्वयाइं विरमणाइं ॥९॥ (३०९)

बंधवहच्छविच्छेए, अइभारे भत्तपाणवुच्छेए ।
कोहाइदूसियमणो, गोमणुयाईण नो कुज्जा ॥१०॥ (३१०)

थूलमुसावायस्स उ, विरई दुच्चं, स पंचहा होइ ।
कन्नागोभु आल्लिय-नासहरण-कूडसक्खिज्जे ॥११॥ (३११)

सहसा अब्भक्खाणं, रहसा य सदरमंतभयं च ।
मोसोवएसयं, कूडलेहकरणं च वज्जिज्जा ॥१२॥ (३१२)

वज्जिज्जा तेनाहड-तक्करजोगं विरुद्धरज्जं च ।
कूडतुलकूडमाणं, तप्पडिरुवं च ववहारं ॥१३॥ (३१३)

इत्तरियपरिग्गहियाऽपरिग्गहियागमणा-णंगकीडं च ।
परविवाहक्करणं*, कामे तिव्वाभिलासं च ॥१४॥ (३१४)

विरया परिग्गहाओ, अपरिमिआओ अणततण्हाओ ।
बहुदोससंकुलाओ, नरयगइगमणपंधाओ ॥१५॥
खित्ताई हिरण्णाई धणाइ दुपयाइ-कुवियगस्स तहा ।
सम्मं विसुद्धचित्तो, न पमाणाइक्कमं कुज्जा ॥१६॥ (३१५-३१६)

भाविज्ज य संतोसं, गहियमियाणिं अजाणमाणेणं ।
थोवं पुणो न एवं, गिहिणस्सामो त्ति चिंतिज्जा ॥१७॥ (३१७)

जं च दिसावेरमणं, अणत्थदंडाउ जं च वेरमणं ।
देसावगासियं पि य, गुणव्वयाइं भवे ताई ॥१८॥ (३१८)

उड्ढमहे तिरियं पि य, दिसासु परिमाणकरणमिह पढमं ।
भणियं गुणव्वयं खलु, सावगधम्ममि वीरेण ॥१९॥ (३१९)

वयभंगकारणं होइ, जम्मि देसम्मि तत्थ णियमेण ।
कीरइ गमणणियत्ती, तं जाण गुणव्वयं विदियं ॥२०॥ (३२०)

विरई अणत्थदंडे, तच्चं, स चउव्विहो अवज्जाणो ।
पमायायरिय हिंसप्पयाण पावोवएसे य ॥२१॥ (३२१)

अट्ठेण तं न बंधइ, जमणट्ठेणं तु थोवबहुभावा ।
अट्ठे कालाईया, नियामगा न उ अणट्ठाए ॥२२॥ (३२२)

कंदप्पं कुक्कुइयं, मोहरियं संजुयाहिगरणं च ।
उवभोगपरीभोगा-इरेयगयं चित्थ वज्जइ ॥२३॥ (३२३)

भोगाणं परिसंखा, सामाइय-अतिहिसंविभागो य ।
पोसहविही य सव्वो, चउरो सिक्खाउ वुत्ताओ ॥२४॥ (३२४)

वज्जणमणंतगुंवरि, अच्चंगाणं च भोगओ माणं ।
कम्मयओ खरकम्मा-इयाण अवरं इमं भणियं ॥२५॥ (३२५)

सावज्जजोगपरिरक्खणट्ठा, सामाइयं केवलियं पसत्थं ।
गिहत्थधम्मा परमं ति नच्चा, कुज्जा बुहो आयहियं परत्था ॥२६॥ (३२६)

सामाइयम्मि उ कए, समणो इव सावओ हवइ जम्हा ।
एएण कारणेणं बहुसो सामाइयं कुज्जा ॥२७॥ (३२७)

सामाइयं ति काउं, परिचिंतं जो उ चिंतई सड्ढो ।
अट्ठवसट्ठोवगओ, निरत्थयं तस्स सामाइयं ॥२८॥ (३२८)

आहारदेहसक्कार-बंधाऽवावारपोसहो य णं ।
देसे सव्वे य-इमं, चरमे सामाइयं णियमा ॥२९॥ (३२९)

अन्नाईणं सुद्धाणं, कप्पणिज्जाण देसकालजुत्तं ।
दाणं जईणमुच्चियं, गिहीण सिक्खावयं भणियं ॥३०॥ (३३०)

आहारोसह-सत्थाभय-भेओ जं चउच्चिहं दाणं ।
तं वुच्चइ दायव्वं, णिट्ठमुवासयज्झयणे ॥३१॥ (३३१)

दाणं भोयमेत्तं, दिज्जइ धन्नो हवेइ सायारो ।
पत्तापत्तविसेसं, संदंसणे किं वियारेण ॥३२॥ (३३२)

साहूणं कप्पणिज्जं, जं न वि दिण्णं कहिं पि किंचि तहिं ।
धीरा जहुत्तकारी, सुसावया तं न भुंजंति ॥३३॥ (३३३)

जो मुणिभुत्तविसेसं, भुंजइ सो भुंजए जिणुवदिट्ठं ।
तं जाण अभयदाणं, सिहामणिं सव्वदाणाणं ॥३५॥ (३३४)

जं कीरइ परिरक्खा, णिच्चं मरण-भयभीरू-जीवाणं ।
रं जाण अभयदाणं, सिहामणिं सव्वदाणाणं ॥३५॥

२४. श्रमणधर्मसूत्र

(अ) समता

समणो त्ति संजदो त्ति य, रिसि मुणि साधु त्ति वीदरागो त्ति ।
णामाणि सुविहिदाणं, अणगार भदंत दंतो त्ति ॥१॥ (३३६)

सीह-गय-वसह-मिय-पसु, मारूद-सूरूवहि-मंदरिंदु-मणी ।
खिदि-उरगंवरसरिसा, परम-पय-विमग्गया साहू ॥२॥ (३३७)

बहवे इमे आसाहू, लोए वुच्चंति साहूणो ।
न लवे असाहूं साहू त्ति, साहूं साहू त्ति आलवे ॥३॥ (३३८)

नाणदंसणसंपण्णं, संजमे य तवे रयं ।
एवंगुणसमाउत्तं, संजयं साहूमालवे ॥४॥ (३३९)

न वि मुण्डिणण समणो, न ओंकारेण बंभणो ।
न मुणी रण्णवासेणं कुसचीरेण न तावसो ॥५॥ (३४०)

समयाए समणो होइ, बंभचेरेण बंभणो ।
नाणेण य मुणी होइ, तवेण होइ तावसो ॥६॥ (३४१)

गुणेहि साहू अगुणेहिऽसाहू, गिणहाहि साहूगुण मुंचऽसाहू ।
वियाणिया अप्पगमप्पएणं, जो रागदोसेहिं समो स पुज्जो ॥७॥ (३४२)

देहादिसु अणुरत्ता, विसयासत्ता कसायसंजुत्ता ।
अप्पसहावे सुत्ता, ते साहू सम्मपरिचत्ता ॥८॥ (३४३)

बहुं सुणेइ कण्णेहिं, बहुं अच्छीहिं पेच्छइ ।
न य दिट्ठं सुयं सव्वं, भिक्खू अक्खाउमरिहइ ॥९॥ (३४४)

सज्जायज्ज्ञाणजुत्ता, रत्तिं ण सुयंति ते पयामं तु ।
सुत्तत्थं चिंतंता, णिद्दाय वसं ण गच्छंति ॥१०॥ (३४५)

निम्ममो निरहंकारो, निस्संगो चत्तगारवो ।
समो य सव्वभूएसु, तसेसु थावरेसु अ ॥११॥ (३४६)

लाभालाभे सुहे दुक्खे, जीविए मरणे तहा ।
समो निन्दापसंसासु, तहा माणावमाणओ ॥१२॥ (३४७)

गारवेसु कसाएसु, दंडसल्लभएसु य ।
नियत्तो हाससोगाओ, अनियाणो अबन्धणो ॥१३॥ (३४८)

अणिसिओ इहं लोए, परलोए अणिसिओ ।
वासीचन्दणकप्पो य, असणे अणसणे तहा ॥१४॥ (३४९)

अप्पसत्थेहिं दारेहिं, सव्वओ पिहियासवो ।
अज्झप्पज्झाणजोगेहिं, पसत्थदमसासणे ॥१५॥ (३५०)

खुहं पिवासं दुस्सेज्जं, सीउणहं अरई भयं ।
अहियासे अक्खिओ, देहे दुक्खं महाफलं ॥१६॥ (३५१)

अहो निच्चं तवोकम्मं, सव्वबुद्धेहिं वण्णियं ।
जाय लज्जासमा वित्ती, एगभत्तं च भोयणं ॥१७॥ (३५२)

किं काहदि वणवासो, कायकलेसो विचित्त उववासो ।
अज्झयणमोणपहुदी, समदारहियस्स समणस्स ॥१८॥ (३५३)

बुद्धे परिनिव्वुडे चरे, गाम गए नगरे व संजए ।
संतिमग्गं च बूहए, समयं गोयम! मा पमायए ॥१९॥ (३५४)

न हु जिणे अज्ज दिस्सई, बहुमए दिस्सई मग्गदेसिए ।
संपइ नेयाउए पहे, समयं गोयम! मा पमायए ॥२०॥ (३५५)

(आ) वेश-लिंग

वेसो वि अप्पमाणो, असंजमपएसु वट्टमाणस्स ।
किं परियत्तियवेसं, विसं न मारेइ खज्जंतं ॥२१॥ (३५६)

पच्चयत्थं च लोगस्स, नाणाविहविगप्पणं ।
जत्तत्थं गहणत्थं च, लोगे लिंगपओयणं ॥२२॥ (३५७)

पासंडीलिंगाणि व, गिहिलिंगाणि व बहुप्पयाराणि ।
धित्तुं वदंति मूढा, लिंगमिणं मोक्खमग्गो त्ति ॥२३॥ (३५८)

पुल्लेव मुट्ठी जह से असारे, अयन्तिए कूडकहावणे वा ।
राढामणी वेरुलियप्पगासे, अमहग्घए होइ य जाणएसु ॥२४॥ (३५९)

भावो हि पढमलिंगं, ण दव्वलिंगं च जाण परमत्थं ।
भावो कारणभूदो, गुणदोसाणं जिणा विंति ॥२५॥ (३६०)

भावविसुद्धिणिमित्तं, बाहिरगंधस्स कीरणं चाओ ।
बाहिरचाओ विहलो, अब्भंतरगंधजुत्तस्स ॥२६॥ (३६१)

परिणामम्मि असुद्धे, गंधे मुंचेइ बाहिरे य जई ।
बाहिरगंधच्चाओ, भावविहूणस्स किं कुणइ? ॥२७॥ (३६२)

देहादिसंगरहिओ, माणकसाएहिं सयलकरिचत्तो ।
अप्पा अप्पम्मि रओ, स भावलिंगी हवे साहू ॥२८॥ (३६३)

२५. व्रतसूत्र

अहिंसा सच्चं च अतेणगं च, तत्तो य बंभं अपरिग्गहं च ।
पडिवज्जिया पंच महव्वयाणि, चरिज्ज धम्मं जिणदेसियं विऊ ॥१॥ (३६४)

णिस्सल्लस्सेव पुणो, महव्वदाइं हवन्ति सव्वाइं ।
वदमुवहम्मदि तीहिं दु, णिदाणमिच्छत्तमायाहिं ॥२॥ (३६५)

अगणिअ जो मुखसुहं, कुणइ निआणं असारसुहहेउं ।
सो कायमणिकएणं, वेरूलियमणिं पणासेइ ॥३॥ (३६६)

कुलजोगिजीवमग्गण-ठाणाइसु जाणिऊण जीवाणं ।
तस्सारंभणियत्तण, परिणामो होइ पढमवदं ॥४॥ (३६७)

सव्वेसिमासमाणं हिदयं गब्भो व सव्वसत्थाणं ।
सव्वेसिं वदगुणाणं, पिंडो सारो अहिंसा हु ॥५॥ (३६८)

अप्पणट्ठा परट्ठा, वा, कोहा वा जइ वा भया ।
हिंसगं न मुसं बूया, नो वि अन्नं वयावए ॥६॥ (३६९)

गामे वा णयरे वा, रण्णे वा पेच्छिऊण परमत्थं ।
जो मुंचदि गहणभावं, त्तिदियवदं होदि तस्सेव ॥७॥ (३७०)

चित्तमंतमचित्तं वा, अप्पं वा जइ वा बहुं ।
दंतसोहणमेत्तं पि, ओग्गहंसि अजाइया ॥८॥ (३७१)

अइभूमिं न गच्छेज्जा, गोयरग्गओ मुणी ।
कुलस्स भूमिं जाणित्ता, मियं भूमि परक्कमे ॥९॥ (३७२)

मूलमेअमहम्मस्स, महादोससमुस्सयं ।
तम्हा मेहुणसंसग्गिं, निग्गंथा वज्जयंति णं ॥१०॥ (३७३)

मादुसुदाभगिणी विय, दट्ठूणित्थित्तियं य पडिरूवं ।
इत्थिकहादिणियत्ती, तिलोयपुज्जं हवे बंभं ॥११॥ (३७४)

सव्वेसिं गंथाणं, तागो णिरवेक्खभावणापुव्वं ।
पंचमवदमिदि भणिदं, चारित्तभरं वहंतस्स ॥१२॥ (३७५)

किं किंचणत्ति तक्कं, अपुणव्वभवकामिणोध देहे वि ।
संगं त्ति जिणवरिंदा, णिप्पडिकम्मत्तमुदिट्ठा ॥१३॥ (३७६)

अप्पडिकुट्ठं उवधिं, अपत्थणिज्जं असंजदजणेहिं ।
मुच्छादिजणणरहिदं, गेणहदु समणो जदि वि अप्पं ॥१४॥ (३७७)

आहारे व विहारे, देसं कालं समं खमं उवधिं ।
जाणित्ता ते समणो, वट्टदि जदि अप्पलेवी सो ॥१५॥ (३७८)

न सो परिग्गहो वुत्तो, नायपुत्तेण ताइणा ।
मुच्छा परिग्गहो वुत्तो, इइ वुत्तं महेसिणा ॥१६॥ (३७९)

सन्निहिं च न कुव्वेज्जा, लेवमायाए संजए ।
पक्खी पत्तं समादाय, निरवेक्खो परिव्वए ॥१७॥ (३८०)

संधारसेज्जासणभत्तपाणे, अप्पिच्छया अइलाभे वि संते ।
एवप्पपाणभित्तोसएज्जा, संतोसपाहन्नरए स पुज्जो ॥१८॥ (३८१)

अत्थंगयम्मि आइच्चे, पुरत्था अ अणुग्गए ।
आहारमाइयं सव्वं, मणसा वि ण पत्थए ॥१९॥ (३८२)

संतिमे सुहुमा पाणा, तसा अदुव थावरा ।
जाइं राओ अपासंतो, कहमेसणियं चरे? ॥२०॥ (३८३)

२६. समिति-गुप्तिसूत्र

(अ) अष्ट प्रवचन-माता

इरियाभासेसणाऽऽदाणे, उच्चारे समिई इय ।
मणगुत्ती वयगुत्ती, कायगुत्ती य अट्टमा ॥१॥ (३८४)

एदाओ अट्ट पवयणमादाओ णाणदंसणचरित्तं ।
रक्खंति सदा मुणिणो, मादा, पुत्तं व पयदाओ ॥२॥ (३८५)

एयाओ पंच समिईओ, चरणस्स य पवत्तणे ।
गुत्ती नियत्तणे वुत्ता, असुभत्थेसु सव्वसो ॥३॥ (३८६)

जह गुत्तस्सिरियाई, न होंति दोसा तहेव समियस्स ।
गुत्तीट्ठिय प्पमायं, रूभइ समिई सचेट्टस्स ॥४॥ (३८७)

मरदु व जियदु व जीवो, अयदाचारस्स णिच्छिदा हिंसा ।
पयदस्स णत्थि बंधो, हिंसामेत्तेण समिदीसु ॥५॥ (३८८)

आहच्च हिंसा समितस्स जा तू, सा दव्वतो होति ण भावतो उ ।
भावेण हिंसा तु असंजतस्सा, जे वा वि सत्ते ण सदा वधेति ॥६॥
संपत्ति तस्सेव जदा भविज्जा, सा दव्वहिंसा खलु भावतो य ।
अज्झत्थसुद्धस्स जदा ण होज्जा, वधेण जोगो दुहतो वऽहिंसा ॥७॥ (३८९-३९०)

उच्चलियम्मिं पाए, इरियासमियस्स णिग्गमणट्ठाए ।
आवाधेज्ज कुलिंगी, मरिज्ज तं जोगमासज्ज ॥८॥
ण हि तग्घादणिमित्तो, बंधो सुहुमो वि देसिओ समए ।
मुच्छा परिग्गहो त्ति य, अज्झप्प पमाणदो भणिदो ॥९॥ (३९१-३९२)

पउमिणिपत्तं व जहा, उदयेण ण लिप्पदि सिणेहगुणजुत्त ।
तह समिदीहिं ण लिप्पइ, साधु काएसु इरियंतो ॥१०॥ (३९३)

जयणा उ धम्मजणणी, जयणा धम्मस्स पालणी चेव ।
तच्चुड्ढीकरी जयणा, एगंतसुहावहा जयणा ॥११॥ (३९४)

जयं चरे जयं चिट्ठे, जयमासे जयं सए ।
जयं भुंजंतो भासंतो, पावं कम्मं न बंधइ ॥१२॥ (३९५)

(आ) समिति

फासुयमग्गेण दिवा, जुगंतरप्पेहिणा सकज्जेण ।
जंतुण परिहरंतेणिरियासमिदी हवे गमणं ॥१३॥ (३९६)

इंदियत्थे विवज्जित्ता, सज्झायं चेव पंचहा ।
तम्मूत्ती तप्पुरक्कारे, उवउत्ते इरियं रिए ॥१४॥ (३९७)

तहेवुच्चावया पाणा भत्तद्वाए समागया ।
तं उज्जुअं न गच्छिज्जा, जयमेव परक्कमे ॥१५॥ (३९८)

न लवेज्ज पुट्ठो सावज्जं, न निरट्ठं न मम्मयं ।
अप्पणद्धा परद्धा वा, उभयस्सन्तरेण वा ॥१६॥ (३९९)

तहेव फरूसा भासा, गुरूभूओवघाइणी ।
सच्चा-वि सा न वत्तव्वा, जओ पावस्स आगमो ॥१७॥ (४००)

तहेव काणं काणे त्ति, पंडगं पंडगे त्ति वा ।
वाहियं वा वि रोगि त्ति, तेणं चोरे त्ति नो वए ॥१८॥ (४०१)

पेसुण्णहासकक्कस-परणिंदाप्पप्पसंसा-विकहादी ।
वज्जित्ता सपरहियं, भासासमिदी हवे कहणं ॥१९॥ (४०२)

दिट्ठं मियं असंदिद्धं, पडिपुण्णं वियंजियं ।
अयंपिरमणुच्चिग्गं, भासं निसिर अत्तवं ॥२०॥ (४०३)

दुल्लहा उ मुहादाई, मुहाजीवी वि दुल्लहा ।
मुहादाई मुहाजीवी, दोवि गच्छंति सोग्गइं ॥२१॥ (४०४)

उगम-उप्पादण-एसणेहिं, पिंडं च उवधि सज्जं वा ।
सोधंतस्स य मुणिणो, परिसुज्झइ एसणा समिदी ॥२२॥ (४०५)

ण बलाउसाउअट्ठं, ण सरीरस्सुवचयइ तेजट्ठं ।
णाणट्ठसंजमट्ठं, झाणट्ठं चेव भुंजेज्जा ॥२३॥ (४०६)

जहा दुमस्स पुप्फेसु, भमरो अवियइ रसं ।
ण य पुप्फं किलामेइ, सो य पीणेइ अप्पयं ॥२४॥
एमेए समणा मुत्ता, जे लोए संति साहुणो ।
विहंगमा व पुप्फेसु, दाणभत्तेसणेरया ॥२५॥ (४०७-४०८)

आहाकम्म-परिणओ, फासुरभोई वि बंधओ होई ।
सुद्धं गवेसमाणो, आहाकम्मे वि सो सुद्धो ॥२६॥ (४०९)

चक्खुसा पडिलेहित्ता, पमज्जेज्ज जयं जई ।
आइए निक्खिवेज्जा वा, दुहओवि समिए सया ॥२७॥ (४१०)

एगंते आच्चते दूरे, गूढे विसालमविरोहे ।
उच्चारदिच्चाओ, पदिठावणिया हवे समिदी ॥२८॥ (४११)

(इ) गुप्ति

संरंभसमारंभे, आरंभे य तहेव य ।
मणं पवत्तमाणं तु, नियत्तेज्ज जयं जई ॥२९॥ (४१२)

संरंभसमारंभे, आरंभे य तहेव य ।
वयं मवत्तमाणं तु, नियत्तेज्ज जयं जई ॥३०॥ (४१३)

संरंभसमारंभे, आरंभम्मि तहेव य ।
कायं पवत्तमाणं तु, नियत्तेज्ज जयं जई ॥३१॥ (४१४)

खेत्तस्स वई णयरस्स, खाइया अहव होइ पायारो ।
रह पावस्स णिरोहो, ताओ गुत्तीओ साहुस्स ॥३२॥ (४१५)

एया पवयणमाया, जे सम्मं आयरे मुणी ।
से खिप्पं सव्वसंसारा, विप्पमुच्चइ पंडिए ॥३३॥ (४१६)

२७. आवश्यकसूत्र

परिचत्ता परभावं, अप्पाणं झादि णिम्मलसहावं ।
अप्पवसो सो होदि हु, तस्स दु कम्मं भणंति आवासं ॥१॥ (४१७)

आवासएण हीणो, पब्भट्ठो होदि चरणदो समणो ।
पुव्वुत्तकमेण पुणो, तम्हा आवासयं कुज्जा ॥२॥ (४१८)

पडिकमणपहुदिकिरियं, कुव्वंतो णिच्छयस्स चारित्तं ।
तेण दु विरागचरिए, समणो अब्भुट्ठिदो होदि ॥३॥ (४१९)

वयणमयं पडिकमणं, वयणमयं पच्चखाण णियमं च ।
आलोयण वयणमयं, तं सव्वं जाण सज्जाउं ॥४॥ (४२०)

जदि सक्कदि कादुं जे, पडिकमणादिं करेज्ज झाणमयं ।
सत्तिविहीणो जा जइ, सद्धणं चेव कायव्वं ॥५॥ (४२१)

सामाइयं चउवीसत्थओ वंदणयं ।
पडिककमणं काउस्सग्गो पच्चक्खाणं ॥६॥ (४२२)

समभावो सामइयं, तणकंचण-सत्तुमित्तविसओ त्ति ।
निरभिससंगं चित्तं, उच्चियपवित्तिप्पहाणं च ॥७॥ (४२३)

वयणोच्चारणकिरियं परिचत्ता वीयरायभावेण ।
जो झायदि अप्पाणं, परमसमाही हवे तस्स ॥८॥ (४२४)

विरदो सव्वसावज्जे, तिगुत्तो पिहिदिदिओ ।
तस्स सामाइगं ठाई, इदि केवलिसासणे ॥९॥ (४२५)

जो समो सव्वभूदेसु, थावरेसु तसेसु वा ।
तस्स सामायिगं ठाई, इदि केवलिसासणे ॥१०॥ (४२६)

उसहादिजिणवराणं, णामणिरूत्तिं गुणाणुक्कित्तिं च ।
काऊण अच्चिदूण य, तिसुद्धिपणमो थवो णेओ ॥११॥ (४२७)

दव्वे खेत्ते काले, भावे य कयावराहसोहणयं ।
णिंदणगरहणजुत्तो, मणवयकायेण पडिक्कमणं ॥१२॥ (४२८)

आलोचणणिंदणगरहणाहिं अब्भुद्धिओ अकरणाए ।
तं भावपडिक्कमणं, सेसं पुण दव्वदो भणिअं ॥१३॥ (४२९)

इच्छाय अणुणवणा, अब्बावाहं यजत्त अवणाय ।
अवराह-सामणा वि, व छट्ठाणा हुंति वंदण ए ॥१४॥ (४३०)

विणओवयार माणस्स-भंजणा, पूजणा गुरुजणस्स ।
तित्थयराणय आणा-सुयधम्मा राहणा किरिया ॥१५॥ (४३१)

मोत्तूण वयणरयणं, रागादीभाववारणं किच्चा ।
अप्पाणं जो ज्ञायदि, तस्स दु होदि त्ति पडिक्कमणं ॥१६॥ (४३२)

झाणणिलीणो साहू, परिचागं कुणइ सव्वदोसाणं ।
तम्ह दु ज्ञानमेव हि, सव्वऽदिचारस्स पडिक्कमणं ॥१७॥ (४३३)

देवस्सियणियमादिसु, जहुत्तमाणेण उत्तकालम्हि ।
जिणगुणचिंतणजुत्तो, काउसग्गो तणुविसग्गो ॥१८॥ (४३४)

जे केइ उवसग्गा, देवमाणुस-तिरिक्खऽचेदणिया ।
ते सव्वे अधिआसे, काउसग्गे ठिदो संतो ॥१९॥ (४३५)

मोत्तूण सयलजप्प मणागयसुहमसुहवारणं किच्चा ।
अप्पाणं जो ज्ञायदि, पच्चक्खाणं हवे तस्स ॥२०॥ (४३६)

णियभावं ण वि मुच्चइ, परभावं णेव गेणहए केइ ।
जाणदि पस्सदि सव्वं, सोऽहं इदि चिंतए णाणी ॥२१॥ (४३७)

जं किंचि मे दुच्चरितं, सव्वं तिविहेण वोसिरे ।
सामाइयं तु तिविहं, करेमि सव्वं णिरायारं ॥२२॥ (४३८)

२८. तपसूत्र

(अ) बाह्यतप

जत्थ कसारणिरोहो, बंभं जिणपूयणं अणसणं च ।
सो सव्वो चेव तवो, विसेसओ मुद्धलोयमि ॥१॥ (४३९)

सो तवो दुविहो वुत्तो, बाहिरब्भंतरो तथा ।
बाहिरो छव्विहो वुत्तो, एवमब्भंतरो तवो ॥२॥ (४४०)

अणसणमूणोयरिया, भिक्खायरिया य रसपरिच्चाओ ।
कायकिलेसो संलीणया य, बज्झो तवो होइ ॥३॥ (४४१)

कम्माण णिज्जरट्ठं, आहारं परिहरेइ लीलाए ।
एगदिणादिपमाणं, तस्स तवं अणसणं होदि ॥४॥ (४४२)

जे पयणुभत्तपाणा, सुयहेऊ ते तवस्सिणो समए ।
जो अ तवो सुयहीणो, बाहिरयो सो छुहाहारो ॥५॥ (४४३)

सो नाम अणसणतवो, जेण मणोऽमंगुलं न चिंतेइ ।
जेण न इंदियहाणी, जेण य जोगा न हायंति ॥६॥ (४४४)

बलं थामं च पेहाए, सद्धामारोग्गमप्पणो ।
खेत्तं कालं च विन्नाय, तहप्पाणं निजुंजए ॥७॥ (४४५)

उवसमणो अक्खाणं, उववासो वण्णिदो समासेण ।
तम्हा भुंजंता वि य जिदिंदिया होंति उववासा ॥८॥ (४४६)

छट्ठमदसमदुवालसेहिं, अवहुसुयस्स जा सोही ।
तत्तो बहुतरगुणिया, हविज्ज जिमियस्स नाणिस्स ॥९॥ (४४७)

जो जस्स उ आहारो, तत्तो ओमं तु जो करे ।
जहन्नेणेगसिथ्याई, एवं दव्वेण ऊ भवे ॥१०॥ (४४८)

गोयरपमाणदायग-भायणणाणाविधाण जं गहणं ।
तह एसणस्स गहणं, विविधस्स य वुत्तिपरिसंखा ॥११॥ (४४९)

खीरदहिसप्पिमाई, पणीयं पाणभोयणं ।
परिवज्जणं रसाणं तु, भणियं रसविवज्जणं ॥१२॥ (४५०)

एगंतमणावाए, इत्थीपसुविवज्जिए ।
सयणासणसेवणया, विवित्तसयणासणं ॥१३॥ (४५१)

ठाणा वीरासणाईया, जीवस्स उ सुहावहा ।
उग्गा जहा धरिज्जंति, कायकिलेसं तमाहियं ॥१४॥ (४५२)

सुहेण भाविदं णाणं, दुहे जादे विणस्सदि ।
तम्हा जहावलं जोई, अप्पा दुक्खेहि भावए ॥१५॥ (४५३)

ण दुक्खं ण सुखं वा वि, जहाहेतु तिगिच्छिति ।
तिगिच्छिए सुजुत्तस्स, दुक्खं वा जइ वा सुहं ॥१६॥
मोहक्खए उ जुत्तस्स, दुक्खं वा जइ वा सुहं ।
मोहक्खए जहाहेउ, न दुक्खं न वि वा सुहं ॥१७॥ (४५४-४५५)

(आ) आभ्यन्तरतप

पायच्छित्तं विणओ, वेयावच्चं तहेव सज्झावो ।
झाणं च विउस्सग्गो, एसो अब्भिंतरो तवो ॥१८॥ (४५६)

वद-समिदि-सील-संजम-परिणामो करणणिग्गहो भावो ।
सो हवदि पायच्छित्तं, अणवरयं चेव कायव्वो ॥१९॥ (४५७)

कोहादि-सगढभाव-क्खयपहुदि-भावणाए णिग्गहणं ।
पायच्छित्तं भणिदं, णियगुणचिंता य णिच्छयदो ॥२०॥ (४५८)

पंताणंतभवेण, समज्जिअ-सुहअसुहकम्मसंदोहो ।
तवचरणेण विणस्सदि, पायच्छित्तं तवं तम्हा ॥२१॥ (४५९)

आलोयण पडिकमणं, उभयविवेगो तहा विउस्सग्गो ।
तव छेदो मूलं वि य, परिहारो चेव सद्दहणा ॥२२॥ (४६०)

अणाभोगकिदं कम्मं, जं किं पि मणसा कदं ।
तं सव्वं आलोचेज्ज हु, अव्वखित्तेण चेदसा ॥२३॥ (४६१)

जह बालो जपंतो, कज्जमकज्जं च उज्जुयं भणइ ।
तं तह आलोइज्जा, मायामयविप्पमुक्को वि ॥२४॥ (४६२)

जह कंटएण विद्धो, सव्वंगे वेयणहिओ होइ ।
तह चेव उच्चियम्मि उ, निस्सल्लो निव्वुओ होइ ॥२५॥
एवमणुद्धियदोसो, माइल्लो तेणं दुक्खिओ होइ ।
सो चेव चत्तदोसो, सुविसुद्धो निव्वुओ होइ ॥२६॥ (४६३-४६४)

जो पस्सदि अप्पाणं, समभावे संठवित्तु परिणामं ।
आलोयणमिदि जाणह, परमजिणंदस्स उवएसं ॥२७॥ (४६५)

अब्भुट्ठाणं अंजलिकरणं, तहेवासणदायणं ।
गुरुभत्तिभावसुस्सुसा, विणओ एस वियाहिओ ॥२८॥ (४६६)

दंसणणाणे विणओ, चरित्ततव-ओवचारिओ विणओ ।
पंचविहो खलु विणओ, पंचमगइणाइगो भणिओ ॥२९॥ (४६७)

एकम्मि हीलियम्मि, हीलिया हुंति ते सव्वे ।
एकम्मि पूइयम्मि, पूइया हुंति सव्वे ॥३०॥ (४६८)

विणओ सासणे मूलं, विणीओ संजओ भवे ।
विणयाओ विप्पमुक्कस्स, कओ, धम्मो कओ तवो? ॥३१॥ (४६९)

विणओ मोक्खद्वारं, विणयादो संजमो तवो णाणं ।
विणएणाराहिज्जदि, आइरिओ सव्वसंघो य ॥३२॥ (४७०)

विणयाहीया विज्जा, देंति फलं इह परे य लोगम्मि ।
न फलंति विणयहीणा, सस्साणि व तोयहीणाइं ॥३३॥ (४७१)

तम्हा सव्वपयत्ते, विणीयत्तं मा कदाह छंडेज्जा ।
अप्पसुदो वि य पुरिसो, खवेदि कम्माणि विणएण ॥३४॥ (४७२)

सेज्जोगासणिसेज्जो, तहोवहिपडिलेहणाहि उवग्गहिदे ।
आहारोसहवायण-विकिंचणं वंदणादीहिं ॥३५॥ (४७३)

अद्धाणतेणसावद-रायणदीरोधणासिवे ओमे ।
वेज्जावच्चं उत्तं, संगहसारक्खणोवेदं ॥३६॥ (४७४)

परियदृष्ट्या य वायणा, पडिच्छणाणुवेहणा य धम्मकहा ।
थुदिमंगलसंजुत्तो, पंचविहो होइ सज्जाओ ॥३७॥ (४७५)

पूयादिसु गिरवेक्खो, जिण-सत्थं जो पढेइ भत्तीए ।
कम्ममल-सोहणट्ठं, सुथलाहो सुहयरो तस्स ॥३८॥ (४७६)

सज्जायं जाणंतो, पंचिंदियसंबुडो तिगुत्तो य ।
होइ य एकगमणो, विणएण समाहिओ साहू ॥३९॥ (४७७)

णाणेण ज्झाणसिज्झी, झाणादो सव्वकम्मणिज्जरणं ।
णिज्जरणफलं मोक्खं, णाणभ्भासं तदो कुज्जा ॥४०॥ (४७८)

वारसविहम्मि वि तवे, अब्भितरवाहिरे कुसलदिट्ठे ।
न वि अत्थि न वि य होही, सज्जायसमं तवोकम्मं ॥४१॥ (४७९)

सयणासणठणे वा, जे उ भिक्खू न वावरे ।
कायस्स विउस्सग्गो, छट्ठो सो परिकित्तिओ ॥४२॥ (४८०)

देहमइजड्सुद्धी, सुहदुक्खतित्तिक्खया अणुप्पेहा ।
झायइ य सुहं झाणं, एगग्गो काउसग्गम्मि ॥४३॥ (४८१)

तेसिं, तु तवो ण सुद्धो, निक्खंता जे महाकुला ।
जं नेवन्ने वियाणंति, न सिलोगं पवेज्जइ ॥४४॥ (४८२)

नाणमयवायसहिओ, सीलुज्जलिओ तवो मओ अग्गी ।
संसारकरणवीयं, दहइ दवग्गी व तणरासिं ॥४५॥ (४८३)

२९. ध्यानसूत्र

सीसं जहा सरीरस्स, जहा मूलं दुमस्स य ।
सव्वस्स साधुधम्मस्स, तहा झाणं विधीयते ॥१॥ (४८४)

जं थिरमज्झवसाणं, तं झाणं जं चलंतयं चित्तं ।
तं होज्ज भावणा वा, अणुपेहा वा अहव चिंता ॥२॥ (४८५)

लवण व्व सलिलजोए, झाणे चित्तं विलीयए जस्स ।
तस्स सुहासुहडहणो, अप्पाअणओ पयासेइ ॥३॥ (४८६)

जस्स न विज्जदि रागो, दोसो मोहो व जोगपरिकम्मो ।
तस्स सुहासुहडहणो, झाणमओ जायए अग्गी ॥४॥ (४८७)

पुव्वाभिमुहो उत्तरमुहो व, होऊण सुइ-समायारो ।
झाया समाहिजुत्तो, सुहासणत्थो सुइसरीरो ॥५॥ (४८८)

पलियकं बंधेउं, निसिद्धमण-वयणकायवावारो ।
नासग्गनिमियनयणो, मंदीकयसासनीसासो ॥६॥ (४८९)

गरहियनियदुच्चरिओ, खामियसत्तो नियत्तियपमाओ ।
निच्चलचित्तो ता झाहि, जाव पुरओव्व पडिहाइ ॥७॥ (४९०)

थिरकयजोगाणं पुण, मुणीण ज्ञाणे सुनिच्चलमणाणं ।
गामम्मि जणाइण्णे, सुण्णे रण्णे व ण विसेसो ॥८॥ (४९१)

जे इंदियाणं विसया मणुण्णा, न तेसु भावं निसिरे कयाइ ।
न याऽमणुण्णेसु मणं पि कुज्जा, समाहिकामे समणे तवस्सी ॥९॥ (४९२)

सुविदियजगस्सभावो, निस्संगो निब्भओ निरासो य ।
वेरग्गभावियमणो, ज्ञाणंमि सुनिच्चलो होइ ॥१०॥ (४९३)

पुरीसायारो अप्पा, जोई वरणाणदंसणसमग्गो ।
जो ज्ञायदि सो जोई, पावहरो हवदि णिदंदो ॥११॥ (४९४)

देहविवित्तं पेच्छइ, अप्पाणं तह य सव्वसंजोगे ।
देहोवहिवोसग्गं, निस्संगो सव्वहा कुणइ ॥१२॥ (४९५)

णाहं होमि परेसिं, ण मे परे संति णाणमहमेक्को ।
इदि जो ज्ञायदि ज्ञाणे, सो अप्पाणं हवदि ज्ञादा ॥१३॥ (४९६)

ज्ञाणद्विओ हु जोई जइणो संवेय णिययअप्पाणं ।
तो ण लहइ तं सुद्धं भग्गविहीणो जहा रयणं ॥१४॥ (४९७)

भावेज्ज अवत्थितियं, पिंडत्थ-पयत्थ-रूवरहियत्तं ।
छउमत्थ-केवलित्तं, सिद्धत्तं चेव तस्सत्थो ॥१५॥ (४९८)

अवि ज्ञाइ से महावीरे, आसणत्थे अकुक्कुए ज्ञाणं ।
उड्डमहे तिरियं च, पेहमाणे समाहिमपडिण्णे ॥१६॥ (४९९)

णातीतमट्ठं ण य आगमिस्सं, अट्ठं नियच्छंति तहागया उ ।
विधूतकप्पे एयाणुपस्सी, णिज्झोसइत्ता खवगे महेसी ॥१७॥ (५००)

मा चिट्ठह मा जंपह, मा चिन्तह किं वि जेण होइ थिरो ।
अप्पा अप्पम्मि रओ, इणमेव परं हवे ज्ञाणं ॥१८॥ (५०१)

न कसायसमुत्थेहि य, वहिज्जइ माणसेहिं दुक्खेहिं ।
ईसा-विसाय-सोगा-इएहिं, ज्ञाणोवगयचित्तो ॥१९॥ (५०२)

चालिज्जइ वीभेइ य, धीरो न परीसहोवसग्गेहिं ।
सुहुमेसु न संमुच्छइ, भावेसु न देवमायासु ॥२०॥ (५०३)

जह चिरसंचियमिंधणमनलो पवणसहिओ दुयं दहइ ।
तह कम्मंधणममियं खणेण ज्ञाणानलो डहइ ॥२१॥ (५०४)

३०. अनुप्रेक्षासूत्र

ज्ञाणोवरमेऽवि मुणी, णिच्चमणिच्च्याइभावणापरमो ।
होइ सुभावियचित्तो, धम्मज्झाणेण जो पुव्विं ॥१॥ (५०५)

अद्धुवमसरणमेगत्तमन्नत्तसंसारलोयमसुइत्तं ।
आसवसंवरणिज्जर, धम्मं वोधिं च चिंतित्ज्ज ॥२॥ (५०६)

जम्मं मरणेण समं, संपज्जइ जोव्वणं जरासहियं ।
लच्छी विणास-सहिया, इय सव्वं भंगुर मुणह ॥३॥ (५०७)

चइऊण महामोहं, विसए मुण्णिऊण भंगुरे सव्वे ।
णिव्विसयं कुणह मणं, जेण सुहं उत्तमं लहह ॥४॥ (५०८)

वित्तं पसवो य णाइओ, तं वाले सरणं ति मण्णइ ।
एए मम तेसिं वा अहं, णो ताणं सरणं ण विज्जई ॥५॥ (५०९)

संगं परिजाणामि, सल्लं पि य उद्धरामि तिविहेणं ।
गुत्तीओ समिईओ, मज्झं ताणं च सरणं च ॥६॥ (५१०)

धी संसारो जहियं, जुवाणओ परमरूवगव्वियओ ।
मरिऊण जायइ, किमी तत्थेव कलेवरे नियए ॥७॥ (५११)

सो नत्थि इहोगासो, लोए वालग्गकोडिमित्तोऽवि ।
जम्मणमरणावाहा, अणेगसो जत्थ न य पत्ता ॥८॥ (५१२)

बाहिजरमरणमयरो, निरंतरूप्पत्तिनीरनिकुरूवो ।
परिणामदारूणदुहो, अहो दुरंतो भवसमुदो ॥९॥ (५१३)

रयणत्तय-संजुत्तो, जीवो वि हवेइ उत्तमं तित्थं ।
संसारं तरइ जदो, रयणत्तय-दिव्व-णावाए ॥१०॥ (५१४)

पत्तेयं पत्तेयं निरगं, कम्मफलमणुहवंताणं ।
को कस्स जए सरणो? को कस्स व परजणो भणिओ? ॥११॥ (५१५)

एगो मे सासओ अप्पा, नाणदंसणसंजुओ ।
सेसा मे बाहिरा भावा, सव्वे संजोगलक्खणा ॥१२॥ (५१६)

संजोगमूला जीवेणं, पत्ता दुक्खपरंपरा ।
तम्हा संजोगसंबंधं, सव्वभावेण वोसिरे ॥१३॥ (५१७)

अणुसोअइ अन्नजणं, अन्नभवंतरगयं तु वालजणो ।
नवि सोयइ अप्पाणं, किलिस्समाणं भवसमुदो ॥१४॥ (५१८)

जो जाणिऊण देहं, जीवसरूवादु तच्चदो भिन्नं ।
अप्पाणं पि य सेवदि, कज्जकरं तस्स अण्णत्तं ॥१५॥ (५१९)

मंसद्धियसंघाए, मुत्तपुरीसभरिए नवच्छिद्धे ।
असुइं परिस्सवंते, सुहं सरीरम्मि किं अत्थि? ॥१६॥ (५२०)

एदे मोहय-भावा, जो परिवज्जेइ उवसमे लीणो ।
हेयं ति मन्नमाणो, आसवअणुवेहणं तस्स ॥१७॥ (५२१)

मणवयणकायगुत्ति-दियस्स समिदीसु अप्पमत्तस्स ।
आसवदारणिरोहे, णवकम्मरयासवो ण हवे ॥१८॥ (५२२)

णाऊण लोगसारं, णिस्सारं दीहगमणसंसारं ।
लोगगसिहरवासं, झाहि पयत्तेण सुहवासं ॥१९॥ (५२३)

बंधप्पदेस-गलणं णिज्जरणं इदि जिणे हि पणत्तं ।
जेण हवे संवरणं, तेण दु णिज्जरणमिदि जाण ॥२०॥ (५२४)

जरामरणवेगेणं, वुज्झमाणण पाणिणं ।
धम्मो दीवो पइड्डा य, गई सरणमुत्तमं ॥२१॥ (५२५)

माणुस्सं विग्गहं लद्धुं, सुई धम्मस्स दुल्लहा ।
जं सोच्चा पडिवज्जंति, तवं खंतिमहिंसयं ॥२२॥ (५२६)

आहच्च सवणं लद्धुं, सद्धा परमदुल्लहा ।
सोच्चा नेआउयं मग्गं, बहवे परिभस्सई ॥२३॥ (५२७)

सुइं च लद्धुं सद्धं च, वीरियं पुण दुल्लहं ।
बहवे रोयमाणा वि, नो एणं, पडिवज्जए ॥२४॥ (५२८)

भावणाजोग-सुद्धप्पा, जले णावा व आहिया ।
नावा व तीरसंपण्णा, सव्वदुक्खा तिउट्टइ ॥२५॥ (५२९)

बारस अणुवेक्खाओ, पच्चक्खाणं तहेव पडिक्कमणं ।
आलोयणं समाही, तम्हा भावेज्ज अणुवेक्खं ॥२६॥ (५३०)

३१. लेश्यासूत्र

होंति कमविसुद्धाओ, लेसाओ पीयपम्हसुक्काओ ।
धम्मज्झाणोवगयस्स, तिव्व-मंदाइभेयाओ ॥१॥ (५३१)

जोगपउत्ती लेस्सा, कसायउदयाणुरंजिया होई ।
तत्तो दोणहं कज्जं, बंधचउक्कं समुहिट्ठं ॥२॥ (५३२)

किण्हा णीला काऊ, तेऊ पम्मा य सुक्कलेस्सा य ।
लेस्साणं णिहेसा, छच्चेव हवंति णियमेण ॥३॥ (५३३)

किण्हा नीला काऊ, तिण्णि वि एयाओ अहम्मलेसाओ ।
एयाहि तिहि वि जीवो, दुग्गइ उववज्जई बहुसो ॥४॥ (५३४)

तेऊ पम्हा सुक्का, तिण्णि वि एयाओ धम्मलेसाओ ।
एयाहि तिहि वि जीवो, सुग्गइ उववज्जई बहुसो ॥५॥ (५३५)

तिव्वतमा तिव्वतरा, तिव्वा असुहा सुहा तथा मंदा ।
मंदतरा मंदतमा, छट्ठाणगया हु पत्तेयं ॥६॥ (५३६)

पहिया जे छ प्पुरिसा, परिभट्टारण्णमज्झदेसम्हि ।
फलभरियरूक्खमेगं, पेक्खित्ता ते विचिंतंति ॥७॥
णिम्मूलखंधसाहु-वसाहं छित्तुं चिणित्तु पडिदाइं ।
खाउं फलाइं इदि, जं मणेण वयणं हवे कम्मं ॥८॥ (५३७-५३८)

चंडो ण मुंचइ वेरं, भंडणसीलो य धम्मदरहिओ ।
दुट्ठो ण य एदि वसं, लक्खणमेयं तु किण्हस्स ॥९॥ (५३९)

मंदो बुद्धिविहीणो, णिव्विणाणी य विसयलोलो य ।
लक्खणमेयं भणियं, समासदो णीललेस्सस्स ॥१०॥ (५४०)

रूसइ णिंदइ अन्ने, दूसइ बहुसो य सोयभयबहुओ ।
ण गणइ कज्जाकज्जं, लक्खणमेयं तु काउस्स ॥११॥ (५४१)

जाणइ कज्जाकज्जं, सेयमसेयं च सव्वसमपासी ।
दयदानरदो य मिदू, लक्खणमेयं तु तेउस्स ॥१२॥ (५४२)

चागी भदो चोक्खो, अज्जवकम्मो य खमदि बहुगं पि ।
साहुगुरूपूजणरदो, लक्खणमेयं तु पम्मस्स ॥१३॥ (५४३)

ण य कुणइ पक्खवायं, ण वि य णिदानं समो य सव्वेसिं ।
णत्थि य रायदोसा, णोहो वि य सुक्कलेस्सस्स ॥१४॥ (५४४)

लेस्सासोधी अज्झवसाणविसोधीए होइ जीवस्स ।
अज्झवसाणविसोधि, मंदकसायस्स णायव्वा ॥१५॥ (५४५)

३२. आत्मविकाससूत्र (गुणस्थान)

जेहिं दु लक्खिज्जंते, उदयादिसु संभवेहिं भावेहिं ।
जीवा ते गुणसण्णा, णिद्धिद्धा सव्वदरिसीहिं ॥१॥ (५४६)

मिच्छो सासण मिसो, अविरदसम्मो य देसविरदो य ।
विरदो पमत्त इयरो, अपुव्व अणियट्ठि सुहुमो य ॥२॥
उवसंत खीणमोहो, सजोगिकेवल्लिजिणो अजोगी य ।
चोदस गुणट्ठाणाणि य, कमेण सिद्धा य णायव्वा ॥३॥ (५४७-५४८)

तं मिच्छंतं जमसद्दहणं, तच्चाण होदि अत्थाणं ।
संसद्दमभिग्गहियं, अणभिग्गहियं तु तं तिविहं ॥४॥ (५४९)

सम्मत्तरयणपव्वय-सिहरादो मिच्छभावसमभिमुहो ।
णासियसम्मत्तो सो, सासणणामो मुणेयव्वो ॥५॥ (५५०)

दहिगुडमिव वामिस्सं, पिहुभावं णेव कारिदुं सक्कं ।
एवं मिससयभावो, सम्मामिच्छो त्ति णायव्वो ॥६॥ (५५१)

णो इंदिएसु विरदो, णो जीवे थावरे तसे चावि ।
जो सद्दहइ जिणत्तुं, सम्माइट्ठी अविरदो सो ॥७॥ (५५२)

जो तसवहाउविरदो, णो विरओ एत्थ-थावरवहाओ ।
पडिसमयं सो जीवो, विरयाविरओ जिणेक्कमई ॥८॥ (५५३)

वत्तावत्तपमाए, जो वसइ पमत्तसंजओ होइ ।
सयलगुणसीलकलिओ, महव्वई चित्तलायरणो ॥९॥ (५५४)

णट्ठासेसपमाओ, वयगुणसीलोलिमंडिओ णाणी ।
अणुवसमओ अखवओ, ज्ञाणणिलीणो हु अप्पमत्तो सो ॥१०॥ (५५५)

एयम्मि गुणद्वाणे, विसरिससमयट्टिएहिं जीवेहिं ।
पुव्वमपत्ता जम्हा, होंति अपुव्वा हु परिणामा ॥११॥ (५५६)

तारिसपरिणामट्टियजीवा, हु जिणेहिं गलियतिमिरेहिं ।
मोहस्सपुव्वकरण, खवणुवसमणुज्जया भणिया ॥१२॥ (५५७)

होंति अणियट्टिणो ते, पडिसमयं जेसिमेक्कपरिणामा ।
विमलयरज्ञाणहुयवह-सिहाहिं णिदड्ढकम्मवणा ॥१३॥ (५५८)

कोसुंभो जिह राओ, अब्भंतरदो य सुहुमरत्तो य ।
एवं सुहुमसराओ, सुहुमकसाओ त्ति णायव्वो ॥१४॥ (५५९)

सकदकफलजलं वा, सरए सरवाणियं व णिम्मलयं ।
सयलोवसंतमोहो, उवसंतकसायओ होदि ॥१५॥ (५६०)

णिस्सेसखीणमोहो, फलिहामलभायणुदय-समचित्तो ।
खीणकसाओ भणणइ, णिगंगथो वीयराएहिं ॥१६॥ (५६१)

केवलणाणदिवायर-किरणकलावप्पणासिअण्णाणो ।
णवकेवललदधुग्गम-पावियपरमप्पववएसो ॥१७॥
असहायणाणदंसण-सहिओ वि हु केवली हु जोएण ।
जुत्तो त्ति सजोइजिणो, अणाइणिहणारिसे वुत्तो ॥१८॥ (५६२-५६३)

सेलेसिं संपत्तो, णिरूद्धणिस्सेस-आसओ जीवो ।
कम्मरयविप्पमुक्को, गयजोगो केवली होइ ॥१९॥ (५६४)

सो तम्मि चेव समये, लोयग्गे उड्ढगमणसब्भाओ ।
संचिद्वइ असरीरो, पवरड्ड गुणप्पओ णिच्चं ॥२०॥ (५६५)

अट्टविहकम्मवियडा, सीदीभूदा णिरंजणा णिच्चा ।
अट्टगुणा कयकिच्चा, लोयग्गणिवासिणो सिद्धा ॥२१॥ (५६६)

३३. संलेखनासूत्र

सरीरमाहु नाव त्ति, जीवो वुच्चइ नाविओ ।
संसारो अण्णवो वुत्तो, जं तरंति महेसिणो ॥१॥ (५६७)

बहिया उड्ढमादाय, नावकंखे कयाइ वि ।
पुव्वकम्मक्खयट्टाए, इमं देहं समुद्धरे ॥२॥ (५६८)

धीरेण वि मरियव्वं, काउरिसेण वि अवस्समरियव्वं ।
तम्हा अवस्समरणे, वरं खु धीरत्तणे मरिउं ॥३॥ (५६९)

इक्कं पंडियमरणं, छिंदइ जाईसयाणि बहुयाणि ।
तं मरणं मरियव्वं, जेण मओ सुम्मओ होइ ॥४॥ (५७०)

इक्कं पंडियमरणं, पडिवज्जइ सुपुरिसो असंभंतो ।
खिप्पं सो मरणाणं, काहिइ अंतं अणंताणं ॥५॥ (५७१)

चरे पयाइं परिसंक्रमाणो, जं किंचि पासं इह मन्नमाणो ।
लाभंतरे जीविय वूहइत्ता, पच्चा परिणाय मलावधंसी ॥६॥ (५७२)

तस्स ण कप्पदि भत्त-पइण्णं अणुवड्ढिदे भये पुरदो ।
सो मरणं पत्थितो, होदि हु सामण्णणिव्विण्णो ॥७॥ (५७३)

संलेहणा य दुविहा, अब्भित्तरिया य वाहिरा चेव ।
अब्भित्तरिया कसाए, वाहिरिया होइ य सरीरे ॥८॥ (५७४)

कसाए पयणूएं किच्च, अप्पाहारे तित्तिक्खए ।
अह भिक्खू गिलाएज्जा, आहारस्सेव अन्त्तियं ॥९॥ (५७५)

न वि कारणं तणमओ संथारो, न वि य फासुया भूमी ।
अप्पा खलु संथारो, होइ विसुद्धो मणो जस्स ॥१०॥ (५७६)

न वि तं सत्थं च विसं च, दुप्पउत्तु व्व कुणइ वेयालो ।
जंतं व दुप्पउत्तं, सप्पु व्व पमाइणो कुद्धो ॥११॥
जं कुणइ भावसल्लं, अणुद्धियं उत्तमट्ठकालम्मि ।
दुल्लहबोहीयत्तं, अणंतसंसारियत्तं च ॥१२॥ (५७७-५७८)

तो उद्धरंति गारवरहिया, मूलं पुणब्भवलयणं ।
मिच्छादंसणसल्लं, मायासल्लं नियाणं च ॥१३॥ (५७९)

मिच्छदंसणरत्ता, सनियाणा कण्हलेसमोगाढा ।
इय जे मरंति जीवा, तेसिं दुलहा भवे बोही ॥१४॥ (५८०)

सम्मदंसणरत्ता, अनियाणा सुक्कलेसमोगाढा ।
इय जे मरंति जीवा, तेसिं सुलहा भवे बोही ॥१५॥ (५८१)

आराहणाए कज्जे, परियम्मं सव्वदा वि कायव्वं ।
परियम्भभाविदस्स हु, सुहसज्झाऽऽराहणा होइ ॥१६॥ (५८२)

जह रायकुलपसूओ, जोग्गं णिच्चमवि कुणइ परिकम्मं ।
तो जिदकरणो जुद्धे, कम्मसमत्थो भविस्सदि हि ॥१७॥
इय सामण्णं साधूवि, कुणदि णिच्चमवि जोगपरियम्मं ।
तो जिदकरणो मरणे, ज्झाणसमत्थो भविस्सति ॥१८॥ (५८३-५८४)

मोक्खपहे अप्पाणं, ठवेहि तं चेव झाहि तं चेव ।
तत्थेव विहर णिच्चं, मा विहरसु अन्नदव्वेसु ॥१९॥ (५८५)

इहपरलोगासंस-प्पओग, तह जीयमरणभोगेसु ।
वज्जिज्जा भाविज्ज य, असुहं संसारपरिणामं ॥२०॥ (५८६)

परदव्वादो दुग्गइ, सद्व्वादो हु सुग्गई होई ।
इय णाऊ सदव्वे, कुणह रई विरई इयरम्मि ॥२१॥ (५८७)

३४. तत्त्वसूत्र

जावन्तऽविज्जापुरिसा, सव्वे ते सुक्खसंभवा ।
लुप्पन्ति बहुसो मूढा, संसारम्मि अणन्तए ॥१॥ (५८८)

समिक्ख पंडिए तम्हा, पासजाइपहे बहू ।
अप्पणा सच्चमेसेज्जा, मेत्तिं भूएसु कप्पए ॥२॥ (५८९)

तच्चं तह परमट्ठं, दव्वसहावं तहेव परमपरं ।
धेयं सुद्धं परमं, एयट्ठा ह्ति अभिहाणा ॥३॥ (५९०)

जीवाऽजीवा य बन्धो य, पुण्णं पावाऽऽसवो तहा ।
संवरो निज्जरा मोक्खो, संतेए तहिया नव ॥४॥ (५९१)

उवओगलक्खणमणाइ-निहणमत्थंतरं सरीराओ ।
जीवमरुविं कारिं, भोयं च सयस्स कम्मस्स ॥५॥ (५९२)

सुहदुक्खजाणणा वा, हिदपरियम्मं च अहिदभीरुत्तं ।
जस्स ण विज्जदि णिच्चं, तं समणा विंति अज्जीवं ॥६॥ (५९३)

अज्जीवो पुण णेओ, पुग्गल धम्मो अधम्म आयासं ।
कालो पुग्गल मुत्तो, रूवादिगुणो अमुत्ति सेसा दु ॥७॥ (५९४)

नो इन्दियग्गेज्झ अमुत्तभावा, अमुत्तभावा वि य होइ निच्चो ।
अज्झत्थहेउं निययऽस्स बन्धो, संसारहेउं च वयन्ति बन्धं ॥८॥ (५९५)

रत्तो बंधदि कम्मं, मुच्चदि कम्मेहिं रागरहिदप्पा ।
एसो बंधसमासो, जीवाणं जाण णिच्छयदो ॥९॥ (५९६)

तम्हा णिच्चुदिकामो, रागं सव्वत्थ कुणदि मा किंचि ।
सो तेण वीदरागो, भवियो भवसायरं तरदि ॥१०॥ (५९७)

कम्मं पुण्णं पावं, हेऊ तेसिं च होंति सच्छिदरा ।
मदकसाया सच्छा, तिव्वकसाया असच्छा हु ॥११॥ (५९८)

सव्वत्थ वि पियवयणं, दुव्वयणे दुज्जणे वि खमकरणं ।
सव्वेसिं गुणगहणं, मंदकसायाण दिट्ठंता ॥१२॥ (५९९)

अप्पपसंसण-करणं, पुज्जेसु वि दोसगहण-सीलत्तं ।
वेरधरणं च सुइरं, तिव्वकसायाण लिंगाणि ॥१३॥ (६००)

रागदोसपमत्तो, इंदियवसओ करेइ कम्माइं ।
आसवदारेहिं अवि-गुहेहिं तिविहेण करणेणं ॥१४॥ (६०१)

आसवदारेहिं सया, हिंसाईएहिं कम्ममासवइ ।
जह नावाइ विणासो, छिदेहि जलं उयहिमज्झे ॥१५॥ (६०२)

मणसा वाया कायेण, का वि जुत्तस्स विरियपरिणामो ।
जीवस्स-प्पणिओगो, जोगो त्ति जिणेहिं णिदिट्ठो ॥१६॥ (६०३)

जहा जहा अप्पतरो से जोगो, तहा तहा अप्पतरो से बंधो ।
निरुद्धजोगिस्स व से ण होति, अछिदपोतस्स व अंबुणाथे ॥१७॥ (६०४)

मिच्छताविरदी वि य, कसाय जोगा य आसवा होंति ।
संजम-विराय-दंसण-जोगाभावो य संवरओ ॥१८॥ (६०५)

रुंधियछिदसहस्से, जलजाणे जह जलं तु णासवदि ।
मिच्छताइअभावे, तह जीवे संवरओ होइ ॥१९॥ (६०६)

सव्वभूयऽप्पभूयस्स, सम्मं भूयाइ पासओ ।
पिहियासवस्स दंतस्स, पावं कम्मं न बंधई ॥२०॥ (६०७)

मिच्छत्तासवदारं, रूभइ सम्मतदिढकवाडेण ।
हिंसादिदुवाराणि वि, दिढवयफलहिं रूभति ॥२१॥ (६०८)

जहा महातलायस्स, सन्निरूद्धे जलागमे ।
उस्सिंचणाए तवणाए, कमेण सोसणा भवे ॥२२॥
एवं तु संजयस्सावि, पावकम्मनिरावसे ।
भवकोडीसंचियं कम्मं, तवसा निज्जरिज्जइ ॥२३॥ (६०९-६१०)

तवसा चेव ण मोक्खो, संवरहीणस्स होइ जिणवयणे ।
ण हु सोत्ते पविसंते, किसिणं परिसुस्सदि तलायं ॥२४॥ (६११)

ज अन्नाणी कम्मं, खवेइ बहुआहिं वासकोडीहिं ।
तं नाणी तिहिं गुत्तो, खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥२५॥ (६१२)

सेणावइम्मि णिहए, जहा सेणा पणस्सई ।
एवं कम्माणि णस्संति, मोहणिज्जे खयं गए ॥२६॥ (६१३)

कम्ममलविप्पमुक्को, उड्डं लोगस्स अंतमधिगंता ।
सो सव्वणाणदरिसी, लहदि सुहमणिंदियमणंतं ॥२७॥ (६१४)

चक्किक्कुरुफणिसुरेंदेसु, अहमिंदे जं सुहं तिकालभवं ।
तत्तो अणंतगुणिदं, सिद्धाणं खणसुहं होदि ॥२८॥ (६१५)

सव्वे सरा नियट्टंति, तक्का जत्थ न विज्जइ ।
मई तत्थ न गाहिया, ओए अप्पइड्डाणस्स खेयन्ने ॥२९॥ (६१६)

ण वि दुक्खं ण वि सुक्खं, ण वि पीडा णेव विज्जदे बाहा ।
ण वि मरणं ण वि जणणं, तत्थेव य होइ णिव्वाणं ॥३०॥ (६१७)

ण वि इंदिय उवसग्ग, ण वि मोहो विम्हयो ण णिहा य ।
ण य तिण्हा णेव छुहा, तत्थेव य होइ णिव्वाणं ॥३१॥ (६१८)

ण वि कम्मं णोकम्मं, ण वि चिंता णेव अट्टरूहाणि ।
ण वि धम्मसुक्कझाणे, तत्थेव य होइ णिव्वाणं ॥३२॥ (६१९)

विज्जदि केवलणाणं, केवलसोक्खं च केवलं विरयं ।
केवलदिट्ठि अमुत्तं, अत्थित्तं सप्पदेसत्तं ॥३३॥ (६२०)

निव्वाणं नि अवाहंति, सिद्धी लोगग्गमेव य ।
खेमं सिवं अणावाहं, जं चरंति महेसिणो ॥३४॥ (६२१)

लाउअ एरण्डफले, अग्गीधूमे उसू धणुविमुक्के ।
गइ पुव्वपओगेणं, एवं सिद्धाण वि गती तु ॥३५॥ (६२२)

अव्वावाहमणिंदिय-मणोवमं पुण्णपावणिम्मुक्कं ।
पुणारागमणविरहियं, णिच्चं अचलं अणालंबं ॥३६॥ (६२३)

३५. द्रव्यसूत्र

धम्मो अहम्मो आगासं, कालो पुग्गल जन्तवो ।
एस लोगो त्ति पण्णत्तो, जिणेहिं वरदंसिहिं ॥१॥ (६२४)

आगासकालपुग्गल-धम्माधम्मेसु णत्थि जीवगुणा ।
तेसिं अचेदणत्तं, भणिदं जीवस्स चेदणदा ॥२॥ (६२५)

आगासकालजीवा, धम्माधम्मा य मुत्तिपरिहीणा ।
मुत्तं पुग्गलदव्वं, जीवो खलु चेदणो तेसु ॥३॥ (६२६)

जीवा पुग्गलकाया, सह सक्किरिया हवंति ण य सेसा ।
पुग्गलकरणा जीवा, खंधा खलु कालकरणा दु ॥४॥ (६२७)

धम्मो अहम्मो आगासं, दव्वं इक्किक्कमाहियं ।
अणंताणि य दव्वाणि, कालो पुग्गल जंतवो ॥५॥ (६२८)

धम्माधम्मे य दोऽवेए, लोगमित्ता वियाहिया ।
लोगालोगे य आगासे, समए समयखेत्तिए ॥६॥ (६२९)

अन्नोन्नं पविसंता, दिंता ओगासमन्नमन्नस्स ।
मेलंता वि य णिच्चं, सगं सभावं ण विजहंति ॥७॥ (६३०)

धम्मत्थिकायमरसं, अवण्णगंधं असद्दमप्फासं ।
लोगोगाढं पुट्ठं, पिहुलमसंखादिय-पदेसं ॥८॥ (६३१)

उदयं जह मच्छाणं, गमणाणुग्गहयरं हवदि लोए ।
तह जीवपुग्गलाणं, धम्मं दव्वं वियाणेहि ॥९॥ (६३२)

ण य गच्छदि धम्मत्थी, गमणं ण करेदि अन्नदवियस्स ।
हवदि गती स प्पसरो, जीवाणं पुग्गलाणं च ॥१०॥ (६३३)

जह हवदि धम्मदव्वं, तह तं जाणेह दव्वमधम्मक्खं ।
ठिदिकिरियाजुत्ताणं, कारणभूदं तु पुढवीव ॥११॥ (६३४)

चेयणरहियममुत्तं, अवगाहणलक्खणं च सव्वगयं ।
लोयालयविभेयं, तं णहदव्वं जिणुद्धिट्ठं ॥१२॥ (६३५)

जीवा चेव अजीवा य, एस लोए वियाहिए ।
अजीवदेसमागासे, अलोए से वियाहिए ॥१३॥ (६३६)

पासरसगंधवण्ण-व्वदिरित्तो अगुरूलहुगसंजुत्तो ।
वत्तणलक्खणकलियं, कालसरूवं इमं होदि ॥१४॥ (६३७)

जीवाणं पुग्गलाणं, हुवंति परियट्ठणाइ विविहाइ ।
एदाणं पज्जाया, वट्टंते मुखकालआधारे ॥१५॥ (६३८)

समयावलिउस्सासा, पाणा थोवा य आदिआ भेदा ।
ववहारकालणामा, णिद्धिहा वीयराएहिं ॥१६॥ (६३९)

अणुखंधवियप्पेण दु, पोग्गलदव्वं हवेइ दुवियप्पं ।
खंधा हु छप्पयारा, परमाणू चेव दुवियप्पो ॥१७॥ (६४०)

अइथूलथूल थूलं, थूलसुहुमं च सुहुमथूलं च ।
सुहुमं अइसुहुमं इदि, धरादियं होदि छब्भेयं ॥१८॥ (६४१)

पुढवी जलं च छाया, चउरिंदियविसय-कम्मपरमाणू ।
छव्विहभेयं भणियं, पोग्गलदव्वं जिणवरेहिं ॥१९॥ (६४२)

अंतादिमज्झहीणं, अपदेसं इंदिएहिं ण हु गेज्झं ।
जं दव्वं अविभत्तं, तं परमाणुं कहंति जिणा ॥२०॥ (६४३)

वण्णरसगंधफासे, पूरणगलणाइ सव्वकालमिहे ।
खंदं इव कुणमाणा, परमाणू पुग्गला तम्हा ॥२१॥ (६४४)

पाणेहिं चटुहिं जीवदि, जीवस्सदि जो हु जीविदो पुव्वं ।
सो जीवो, पाणा पुण बलमिंदियमाउ उस्सासो ॥२२॥ (६४५)

अणुगुरूदेहपमाणो, उवसंहारप्पसप्पदो चेदा ।
असमुहदो ववहारा, णिच्छयणयदो असंखदेसो वा ॥२३॥ (६४६)

जह पउमरायरयणं, खित्तं खीरे पभासयदि खीरं ।
तह देही देहत्थो, सदेहमत्तं पभासयदि ॥२४॥ (६४७)

आदा णाणपमाणं, णाणं णेयप्पमाणमुद्धिट्ठं ।
णेयं लोयालोयं, तम्हा णाणं, तु सव्वगयं ॥२५॥ (६४८)

जीवा संसारत्था, णिव्वादा चेदणप्पगा दुविहा ।
उवओगलक्खणा वि य, देहादेहप्पवीचारा ॥२६॥ (६४९)

पुढविजलतेयवाऊ-वणप्फदी विविहथावरेइंदी ।
विगतिगचटुपंचक्खा, तसजीवा होंति संखादी ॥२७॥ (६५०)

३६. सृष्टिसूत्र

लोगो अकिट्ठिमो खलु, अणाइणिहणो सहावणिव्वत्तो ।
जीवाजीवहिं फुडो, सव्वागासावयवो णिच्चो ॥१॥ (६५१)

अपदेसो परमाणू, पदसमेत्तो य समयसदो जो ।
णिद्धो वा लुक्खो वा, दुपदेसादित्तमणुहवदि ॥२॥ (६५२)

दुपदेसादी खंधा, सुहुमा वा बादरा ससंठाणा ।
पुढविजलतेउवाऊ, सगपरिणामेहिं जायंते ॥३॥ (६५३)

ओगाढगाढणिचिदो, पुग्गलकायहिं सव्वदो लोगो ।
सुहुमेहि बादरेहि य, अप्पाओगेहिं जोग्गेहिं ॥४॥ (६५४)

कम्मत्तणपाओग्गा, खंधा जीवस्स परिणइं पप्पा ।
गच्छंति कम्मभावं, ण हि ते जीवेण परिणमिदा ॥५॥ (६५५)

भावेण जेण जीवो, पेच्छदि जाणादि आगदं विसये ।
रज्जदि तेणेव पुणो, बज्जदि कम्म त्ति उवदेसो ॥६॥ (६५६)

सव्वजीवाण कम्मं तु, संगहे छदिसागयं ।
सव्वेसु वि पएसेसु, सव्वं सव्वेण बद्धगं ॥७॥ (६५७)

तेणावि जं कयं कम्मं, सुहं वा जइ वा दुहं ।
कम्मणा तेण संजुत्तो, गच्छई उ परं भवं ॥८॥ (६५८)

ते ते कम्मत्तगदा, पोग्गलकाया पुणो वि जीवस्स ।
संजायंते देहा, देहंतरसंकमं पप्पा ॥९॥ (६५९)

३७. अनेकान्तसूत्र

जेण विणा लोगस्स वि, ववहारो सव्वहा न निव्वहइ ।
तस्स भुवणेक्कगुरूणो, णमो अणेगंतवायस्स ॥१॥ (६६०)

गुणाणमासओ दव्वं, एगदव्वस्सिया गुणा ।
लक्खणं पज्जवाणं तु, उभओ अस्सिया भवे ॥२॥ (६६१)

दव्वं पज्जवविउयं, दव्वविउत्ता य पज्जवा णत्थि ।
उप्पाय-ट्टिइ-भंगा, हंदि दवियलक्खणं एयं ॥३॥ (६६२)

ण भवो भंगविहीणो, भंगो वा णत्थि संभवविहीणो ।
उप्पादो वि य भंगो, ण विणा धोव्वेण अत्थेण ॥४॥ (६६३)

उप्पादट्टिदिभंगा, विज्जंते पज्जएसु पज्जाया ।
दव्वं हि संति नियदं, तम्हा दव्वं हवदि सव्वं ॥५॥ (६६४)

समवेदं खलु दव्वं, संभवठिदिणाससण्णिदट्टेहिं ।
एक्कम्मि चेव समये, तम्हा दव्वं खु तत्तिदयं ॥६॥ (६६५)

पाडुब्भवदि य अन्नो, पज्जाओ पज्जाओ वयदि अन्नो ।
दव्वस्स तं पि दव्वं, णेव पणट्टं णेव उप्पन्नं ॥७॥ (६६६)

पुरिसम्मि पुरिससद्दो, जम्माई-मरणकालपज्जन्तो ।
तस्स उ बालाईया, पज्जवजोया बहुवियप्पा ॥८॥ (६६७)

तम्हा वत्थूणं चिय, जो सरिसो पज्जवो स सामन्नं ।
जो विसरिसो विसेसो, य मओऽणत्थंतरं तत्तो ॥९॥ (६६८)

सामन्न अह विसेसे, दव्वे णाणं हवेइ अविरोहो ।
साहइ तं सम्मत्तं, णहु पुण तं तस्स विवरीयं ॥१०॥ (६६९)

पिउ-पुत्त-णत्तु-भव्वय-भाऊणं एगपुरिससंबंधो ।
ण य सो एगस्स पिय, त्ति सेसयाणं पिया होइ ॥११॥ (६७०)

सवियप्प-णिवियप्पं इय, पुरिसं जो भणेज्ज अवियप्पं ।
सवियप्पमेव वा णिच्छएण, ण स निच्छओ समए ॥१२॥ (६७१)

अन्नोत्राणुगयाणं, इमं व तं व ति विभयणमजुत्तं ।
जह दुद्ध-पाणियाणं, जावंत विसेसपज्जाया ॥१३॥ (६७२)

संकेज्ज याऽसंकितभाव भिक्खू, विभज्जवायं च वियागरेज्जा ।
भासादुगं धम्मसमुद्धितेहिं, वियागरेज्जा समया सुपन्ने ॥१४॥ (६७३)

३८. प्रमाणसूत्र

(अ) पञ्चविध ज्ञान

संसयविमोह-विब्भय-विवज्जियं अप्परसरूवस्स ।
गहणं सम्मं णाणं, सायारमणेयभेयं तु ॥१॥ (६७४)

तत्थ पंचविहं नाणं, सुयं आभिनिबोहियं ।
ओहिनाणं तु तइयं, मणनाणं च केवलं ॥२॥ (६७५)

पंचेव होंति णाणा, मदिसुदओहीमणं च केवलं ।
खयउवसमिया चउरो, केवलणाणं हवे खइयं ॥३॥ (६७६)

ईहा अपोह वीमंसा, मग्गणा य गवेसणा ।
सण्णा सत्ती मती पण्णा, सव्वं आभिणिबोधिं ॥४॥ (६७७)

अत्थाओ अत्थंतरमुवलंभे तं भणंति सुयणाणं ।
आभिणिबोहियपुव्वं, णियमेण य सदयं मूलं ॥५॥ (६७८)

इंदियमणोनिमित्तं, जं विण्णाणं सुयाणुसारेणं ।
निययतत्थुत्तिसमत्थं, तं भावसुयं मई सेसं ॥६॥ (६७९)

मइपुव्वं सुयमुत्तं, न मई सुयपुव्विया विसेसोऽयं ।
पुव्वं पूरणपालण-भावाओ जं मई तस्स ॥७॥ (६८०)

अवहीयदित्ति ओही, सीमाणाणेत्ति वण्णियं समए ।
भवगुणपच्चय-विहियं, तमोहिणाण ति णं विति ॥८॥ (६८१)

चिंतियमचिंतियं वा, अद्धं चिंतिय अणेयभेयगयं ।
मणपज्जव ति णाणं, जं जाणइ तं तु णरलोए ॥९॥ (६८२)

केवलमेगं सुद्धं, सगलमसाहारणं अणंतं च ।
पायं च नाणसद्धो, नामसमाणाहिगरणोऽयं ॥१०॥ (६८३)

संभिन्नं पासंतो, लोगमलोगं च सव्वओ सव्वं ।
तं नत्थि जं न पासइ, भूयं भव्वं भविस्सं च ॥११॥ (६८४)

(आ) प्रत्यक्ष-परोक्ष प्रमाण

गेहणइ वत्थुसहावं, अवरूद्धं सम्मरूवं जं णाणं ।
भणियं खु तं पमाणं, पच्चक्खपरोक्खभेएहिं ॥१२॥ (६८५)

जीवो अक्खो अत्थव्ववण-भोयणगुण्णिओ जेणं ।
तं पइ वट्टइ नाणं, जे पच्चक्खं तयं तिविहं ॥१३॥ (६८६)

अक्खस्स पोग्गलकया, जं दव्विन्दियमणा परा तेणं ।
तेहिं तो जं नाणं, परोक्खमिह तंमणुमाणं व ॥१४॥ (६८७)

होंति परोक्खाइं मइ-सुयाइं जीवस्स परनिमित्ताओ ।
पुव्वोवल्लद्धसंबंध-सरणाओ वाणुमाणं व ॥१५॥ (६८८)

एगंतेण परोक्खं, लिंगियमोहाइयं च पच्चक्खं ।
इंदियमणोभवं जं, तं संववहारपच्चक्खं ॥१६॥ (६८९)

३९. नयसूत्र

जं णाणीण वियप्पं, सुयभेयं वत्थुअंससंगहणं ।
तं इह णयं पउत्तं, णाणी पुण तेण णाणेण ॥१॥ (६९०)

जम्हा ण णएण विणा, होइ णरस्स सियवायपडिवत्ती ।
तम्हा सो वोहव्वो, एयंतं हंतुकामेण ॥२॥ (६९१)

धम्मविहीणो सोक्खं, तण्हाछेयं जलेण जह रहिदो ।
तह इह वंछइ मूढो, णयरहिओ दव्वणिच्छिती ॥३॥ (६९२)

तित्थयरवयणसंगह-विसेसपत्थार-मूलवागरणी ।
दव्वट्टिओ य पज्जवणओ, य सेसा वियप्पा सिं ॥४॥ (६९३)

दव्वट्टियवत्तव्वं, अवत्थु णियमेण पज्जवणयस्स ।
तह पज्जववत्थु, अवत्थुमेव दव्वट्टियनयस्स ॥५॥ (६९४)

उप्पज्जंति वियंति य, भावा नियमेण पज्जवनयस्स ।
दव्वट्टियस्स सव्वं, सया अणुप्पन्नमविणट्ठं ॥६॥ (६९५)

दव्वट्टिएण सव्वं, दव्वं तं पज्जयट्टिएण पुणो ।
हवदि य अन्नमणन्नं, तक्काले तम्मयत्तादो ॥७॥ (६९६)

पज्जय गउणं किच्चा, दव्वं पि य जो हु गिण्हइ लोए ।
सो दव्वत्थिय भणिओ, विवरीओ पज्जयत्थिणओ ॥८॥ (६९७)

नेगम-संगह-ववहार-उज्जुसुए चेव होई वोधव्वा ।
सदे य समभिरूढे, एवंभूए य मूलनया ॥९॥ (६९८)

पढमतिया दव्वत्थी, पज्जयगाही य इयर जे भणिया ।
ते चदु अत्थपहाणा, सद्दपहाणा हु तिण्णि या ॥१०॥ (६९९)

णेगाइं माणाइं, सामन्नोभयविसेसनाणाहं ।
जं तेहिं मिणइ तो, णेगमो णओ णेगमाणो त्ति ॥११॥ (७००)

णिच्चित्त दव्वकिरिया, वट्टणकाले दु जं समाचरणं ।
तं भूयणइगमणयं, जह अज्जदिणं निव्वुओ वीरो ॥१२॥ (७०१)

पारद्धा जा किरिया, पयणविहाणादि कहइ जो सिद्धं ।
लोए य पुच्छमाणे, तं भण्णइ वट्टमाणणयं ॥१३॥ (७०२)

णिप्पणमिव पयंपदि, भाविपदत्थं णरो अणिपणं ।
अप्पत्थे जह पत्थं, भण्णइ सो भावि णइगमो त्ति णओ ॥१४॥ (७०३)

अवरोप्परमविरोहे, सव्वं अत्थि त्ति सुद्धसंगहणे ।
होइ तमेव असुद्धं, इगजाइविसेसगहणेण ॥१५॥ (७०४)

जं संगहेण गहियं, भेयइ अत्थं असुद्धं सुद्धं वा ।
सो ववहारो दुविहो, असुद्धसुद्धत्थभेयकरो ॥१६॥ (७०५)

जो एयसमयवट्ठी, गिह्णइ दव्वे धुवत्तपज्जायं ।
सो रिउसुत्तो सुहुमो, सव्वं पि सद्दं जहा खणियं ॥१७॥ (७०६)

मणुयाइयपज्जाओ, मणुसो त्ति सगट्ठिदीसु वट्ठंतो ।
जो भणइ तावकालं, सो थूलो होइ रिउसुत्तो ॥१८॥ (७०७)

सवणं सपइ स तेणं, व सप्पए वत्थु जं तओ सद्दो ।
तस्सत्थपरिग्गहओ, नओ वि सद्दो त्ति हेउ व्व ॥१९॥ (७०८)

जो वट्ठणं ण मण्णइ, एयत्थे भिन्नलिंगआईणं ।
सो सद्दणओ भणिओ, णेओ पुस्साइआण जहा ॥२०॥ (७०९)

अहवा सिद्धे सद्दे, कीरइ जं किं पि अत्थववहरणं ।
तं खलु सद्दे विसयं देवो सद्देण जह देवो ॥२१॥ (७१०)

सद्दारूढो अत्थो, अत्थारूढो तहेव पुण सद्दो ।
भणइ इह समभिरूढो, जह इंद पुरंदरो सक्को ॥२२॥ (७११)

एवं जह सद्दत्थो, संतो भूओ तदन्नहाऽभूओ ।
तेणेवंभूयनओ, सद्दत्थपरो विसेसेण ॥२३॥ (७१२)

जं जं करेइ कम्मं, देही मणवयणकायचेट्ठादो ।
तं तं खु णामजुत्तो, एवंभूओ हवे स णओ ॥२४॥ (७१३)

४०. स्याद्वाद व सप्तभंगीसूत्र

अवरोप्परसावेक्खं, णयविसयं अह पमाणविसयं वा ।
सं सावेक्खं भणियं, णिरवेक्खं ताण विवरीयं ॥१॥ (७१४)

णियमणिसेहणसीलो, णिपादणादो य जो हु खलु सिद्धो ।
सो सियसद्दो भणिओ, जो सावेक्खं पसाहेदि ॥२॥ (७१५)

सत्तेव हुंति भंगा, पमाणयदुणयभेदजुत्ता वि ।
सिय सावेक्खं पमाणं, णएण णय दुणय णिरवेक्खा ॥३॥ (७१६)

अत्थि त्ति णत्थि दो वि य, अव्वत्तव्वं सिएण संजुत्तं ।
अव्वत्तव्वा ते तह, पमाणभंगी सुणायव्वा ॥४॥ (७१७)

अत्थिसहावं दव्वं, सद्दव्वादीसु गाहियणएण ।
तं पि य णत्थिसहावं, परदव्वदीहि गहिणएण ॥५॥ (७१८)

उहयं उहयणएण, अव्वत्तव्वं च तेण समुदाए ।
ते तिय अव्वत्तव्वा, णियणियणयअत्थसंजोए ॥६॥ (७१९)

अत्थि त्ति णत्थि उहयं, अव्वत्तव्वं तहेव पुण तिदयं ।
तह सिय णयणियवेक्खं, जाणसु दव्वे दुणयभंगी ॥७॥ (७२०)

एकणिरूद्धे इयरो, पडिवक्खो अवरे य सव्भावो ।
सव्वेसिं स सहावे, कायव्वा होइ तह भंगा ॥८॥ (७२१)

४१. समन्वयसूत्र

सव्वं पि अणेयंतं, परोक्खरूवेण जं पयासेदि ।
तं सुयणाणं भण्णदि, संसय-पहुदीहि परिचत्तं ॥१॥ (७२२)

लोयाणं ववहारं, धम्म-विवक्खाइ जो पसाहेदि ।
सुयणाणस्स वियप्पो, सो वि णओ लिंगसंभूदो ॥२॥ (७२३)

णाणाधम्मजुदं पि य, एयं धम्मं पि वुच्चदे अत्थं ।
तस्सेसविवक्खादो, णत्थि विवक्खा हु सेसाणं ॥३॥ (७२४)

ते सावेक्खा सुणया, णिरवेक्खा ते वि दुण्णया होंति ।
सयल-ववहार-सिद्धी, सुणयादो होदि णियमेण ॥४॥ (७२५)

जावंतो वयणपधा, तावंतो वा नयं वि सदाओ ।
ते चेव य परसमया, सम्मत्तं समुदिया सव्वे ॥५॥ (७२६)

परसमएगनयमयं, तप्पडिवक्खनयओ निवत्तेज्जा ।
समए व परिगग्हियं, परेण जं दोसबुद्धीए ॥६॥ (७२७)

णिययवयणिज्जसच्चा सव्वनया परवियालणे मोहा ।
ते उण ण दिट्ठसमओ, विभयइ सच्चे व अलिए वा ॥७॥ (७२८)

न समेन्ति न य समेया, सम्मत्तं नेव वत्थुणो गमगा ।
वत्थुविघायाय नया, विरोहओ वेरिणो चेव ॥८॥ (७२९)

सव्वे समयंति सम्मं, चेगवसाओ नया विरूद्धा वि ।
भिच्च-ववहारिणो इव, राओदासीण-वसवत्ती ॥९॥ (७३०)

जमणोगधम्मणो वत्थुणो, तदंसे च सव्वपडिवत्ती ।
अंधं व्व गयावयवे तो, मिच्छादिट्ठिणो वीसु ॥१०॥ (७३१)

जं पुण समत्तपज्जाय-वत्थुगमग त्ति समुदिया तेणं ।
सम्मत्तं चक्खुमओ, सव्वगयावयवगहणे व्व ॥११॥ (७३२)

पण्णवणिज्जा भावा, अणंतभागो तु अणभिलप्पाणं ।
पण्णवणिज्जाणं पुण, अणंतभागो सुदणिवद्धो ॥१२॥ (७३३)

सयं सयं पसंसंता, गरहंता परं वयं ।
जे उ तत्थ विउस्संति, संसारं ते विउस्सिया ॥१३॥ (७३४)

णाणाजीवा णाणाकम्मं, णाणविहं हवे लद्धी ।
तम्हा वयणविवादं, सगपरसमएहिं वज्जिज्जा ॥१४॥ (७३५)

भदं मिच्छादंसण-समूहमइयस्स अमयसारस्स ।
जिणवयणस्स भगवओ, संविग्गसुहाहिग्गम्मस्स ॥१५॥ (७३६)

४२. निक्षेपसूत्र

जुत्तीसुजुत्तमग्गे, जं चउभेएण होइ खलु ठवणं ।
कज्जे सदि णामादिसु, तं णिक्खेवं हवे समए ॥१॥ (७३७)

दव्वं विविहसहावं, जेण सहावेण होइ तं झेयं ।
तस्स निमित्तं कीरइ, एक्कं पि य दव्व चउभेयं ॥२॥ (७३८)

णाम इवणा दव्वं, भावं तह जाण होइ णिक्खेवं ।
दव्वे सण्णा णामं, दुविहं पि य तं पि विक्खायं ॥३॥ (७३९)

सायार इयर ठवणा, कित्तिम इयरा दु विंबजा पढमा ।
इयरा इयरा भणिया, ठवणा अरिहो य णायव्वो ॥४॥ (७४०)

दव्वं खु होइ दुविहं, आगम-णोआगमेण जह भणियं ।
अरहंत-सत्थ-जाणो, अणजुत्तो दव्व-अरिहंतो ॥५॥
णोआगमं पि तिविहं, देहं णाणिस्स भाविकम्मं च ।
णाणिसरीरं तिविहं, चुद चत्तं चाविदं चेत्ति ॥६॥ (७४१-७४२)

आगम-णोआगमदो, तहेव भावो वि होदि दव्वं वा ।
अरहंतसत्थजाणो, आगमभावो दु अरहंतो ॥७॥
तग्गुणए य परिणदो, णोआगमभाव होइ अरहंतो ।
तग्गुणएई झादा, केवलणाणी हु परिणदो भणिओ ॥८॥ (७४३-७४४)

४३. समापन

एवं से उदाहु अणुत्तरनाणी, अणुत्तरदंसी अणुत्तरणाणदंसणधरे ।
अरहा नायपुत्ते भगवं, वेसालिए वियाहिए त्ति वेमि ॥१॥ (७४५)

णहि णूण पुरा अणुस्सुयं, अदुवा तं तह णो समुट्ठियं ।
मुणिणा सामाइ आहियं, नाएणं जगसव्वदंसिणा ॥२॥ (७४६)

अत्ताणं जो जाणइ जो य लोगं, जो आगतिं जाणइ णागतिं च ।
जो सासयं जाण असासयं च, जातिं मरणं च चयणोववातं ॥३॥
अहो वि सत्ताण वि ठहुणं च, जो आसवं जाणति संवरं च ।
दुक्खं च जो जाणइ णिज्जरं च, सो भासिउमरिहति किरियवादं ॥४॥ (७४७-७४८)

लद्धं अलद्धपुव्वं, जिणवयण-सुभासिदं अमिदभूदं ।
गहिदो सुग्गइमग्गो, णाहं मरणस्स वीहेमि ॥५॥ (७४९)

४४. वीरस्तवन

णाणं सरणं मे, दंसणं च सरणं च चरिय सरणं च ।
तव संजमं च सरणं, भगवं सरणो महावीरो ॥१॥ (७५०)

से सव्वदंसी अभिभूयणाणी, णिरामगंधे धिइमं ठियप्पा ।
अणुत्तरे सव्वजगंसि विज्जं, गंधा अतीते अभए अणाऊ ॥२॥ (७५१)

से भूइपण्णे अणिएयचारी, ओहंतरे धीरे अणंतचक्खू ।
अणुत्तरे तवइ सूरिए व, वइरोयणिंदेव तमं पगासे ॥३॥ (७५२)

हत्थीसु एरावणमाहु णाए, सीहो मिगाणं सलिलाण गंगा ।
पक्खीसु वा गरूले वेणुदेवो, निव्वाणवादीणिह नायपुत्ते ॥४॥ (७५३)

दाणाण सेट्ठं अभयप्पयाणं, सच्चेसु वा अणवज्जं वयंति ।
तवेसु वा उत्तम बंभचेरं, लोगुत्तमे समणे नायपुत्ते ॥५॥ (७५४)

जयइ जगजीवजोणी-वियाणओ जगगुरू जगाणंदो ।
जगणाहो जगबंधू, जयइ जगप्पियामहो भयवं ॥६॥ (७५५)

जयइ सुयाणं पभवो, तित्थयराणं अपच्छिमो जयइ ।
जयइ गुरू लोगाणं, जयइ महप्पा महावीरो ॥७॥ (७५६)